

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาประ โคนชัย 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ขอนำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. การบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา
2. หลักสูตร
3. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
4. หลักการ แนวคิด เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา
5. การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา
  - 5.1 หลักสูตรสถานศึกษา
  - 5.2 ความหมายของการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา
  - 5.3 การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
6. บริบทของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาประ โคนชัย 5
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้คำนึงถึงหลักการกระจายอำนาจ และการแบ่งอำนาจหน้าที่ในแต่ละระดับขององค์กรที่มีหน้าที่ในการบริหารและจัดการศึกษา คือ ส่วนกลาง ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ ส่วนท้องถิ่น ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นด้านการบริหารและจัดการศึกษา ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหาร งานบุคคล และการบริหารทั่วไป สถานศึกษาต้องมาดำเนินการเอง ซึ่งจะให้มี

ความเป็นอิสระ และคล่องตัวในการตัดสินใจ เพื่อให้ผลผลิตที่ออกไปคือนักเรียน มีคุณภาพ ดังนั้นแนวคิดเรื่อง การบริหารจัดการ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management : SBM) คือให้สถานศึกษามีความสำคัญมากกว่ากระทรวงฯ หรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อย่างที่เคยปฏิบัติในอดีต จากการศึกษาการบริหารจัดการ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ได้มีผู้ให้ความหมายของการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานไว้ดังนี้

1.1 ความหมายการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

การบริหารโรงเรียนเป็นฐานเป็นระบบของการบริหารจัดการ โรงเรียนที่แพร่หลายในต่างประเทศ ถือได้ว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา เพราะเป็นการปรับโครงสร้างการบริหารจัดการของโรงเรียนในรูปแบบใหม่ ได้มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ไว้ดังนี้

วิจิตร ศรีสอาน (2545) ได้ให้ความหมายการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานไว้ว่า โรงเรียนที่ให้บริการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีการบริหารในรูปของคณะกรรมการ

อุทัย บุญประเสริฐ (2546 : 1-2) กล่าวว่า การบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นรูปแบบและแนวคิดในการบริหารที่จะต้องมีการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษาจากส่วนกลางหรือจากเขตพื้นที่การศึกษาไปยังสถานศึกษา โดยตรงทำให้สถานศึกษามีอำนาจและความรับผิดชอบในการบริหารตนเองในลักษณะเชิงเบ็ดเสร็จ มีความคล่องตัวและมีอิสระมากยิ่งขึ้นในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหาร โรงเรียนในทุกด้านที่เกี่ยวกับภารกิจทั้งในด้านวิชาการและหลักสูตร การเงินและการงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป

ประดิษฐ์ โกมุทขยานนท์ (2551 : 17) ได้สรุปว่า การบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษาโดยตรงให้สถานศึกษามีอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ มีอิสระและความคล่องตัวในการตัดสินใจ การบริหารจัดการทางด้านวิชาการ การเงิน บุคลากร และการบริหารทั่วไป โดยมีคณะกรรมการการศึกษาซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ตัวแทนผู้ปกครอง และชุมชน ตัวแทนครู ผู้ทรงคุณวุฒิร่วมกันบริหารสถานศึกษาให้เป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมากที่สุด

ดาวเรือง กินาวงศ์ (2553 : 10) ได้สรุปความหมายของการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานไว้ว่า เป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ในการจัดการศึกษาได้ร่วมวางแผน กำหนดทิศทางและปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อให้การบริหารและจัดการศึกษาเป็นไปตามที่ด้วงวัตถุประสงค์และเป้าหมายไว้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล มีความเจริญยิ่งขึ้น

วาสนา สายทอง (2553 : 15) สรุปว่า การบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน หมายถึง แนวคิดการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาจากส่วนกลาง ไปยังสถานศึกษาโดยตรง เพื่อให้ การศึกษามีอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ และความคล่องตัวในการบริหารจัดการที่สุดเพื่อให้ ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน โดยสมาชิกในโรงเรียนซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศึกษาพิเศษ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง นักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้อง

พรทิภา แก่นเรือง (2554 : 10) กล่าวสรุปไว้ว่า การบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน หมายถึง การกระจายอำนาจการจัดการศึกษาจากส่วนกลาง ไปยังสถานศึกษาโดยตรง ให้ สถานศึกษามีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบมีอิสระและความคล่องตัวในการตัดสินใจด้านวิชาการ บุคคล งบประมาณ และจัดระบบบริหารงานทั่วไป โดยมีคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่ง ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมากที่สุด ภายใต้กรอบที่กฎหมายกำหนด ให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน และมีความรับผิดชอบ ตรวจสอบได้

รังสิมา เปล่งรัตน์ (2554 : 21) กล่าวสรุปไว้ว่า การบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นแนวทางการปฏิรูปการศึกษาโดยการกระจายอำนาจการศึกษา ในด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ไปยังโรงเรียนและชุมชน ในรูปคณะกรรมการใน โรงเรียน ได้มีส่วนร่วมในการบริหารทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ และสามารถจัดการศึกษาให้ เป็นไปตามความต้องการของนักเรียนผู้ปกครองและชุมชน ส่งผลให้นักเรียนมีประสิทธิภาพสูงขึ้น เป็นที่ยอมรับมากขึ้น

ปิยะพร คาวกระจ่าง (2555 : 22) กล่าวสรุปไว้ว่า การบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็น ฐานเป็นแนวทางหนึ่งในการปฏิรูปการศึกษาโดยกระจายอำนาจหน้าที่ การตัดสินใจ จากส่วนกลาง ไปสู่สถานศึกษา ซึ่งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระดับสถานศึกษา หรือที่เรียกว่าคณะกรรมการ สถานศึกษาร่วมกันบริหารสถานศึกษา คณะกรรมการนี้ ประกอบด้วย ผู้ปกครอง สมาชิกในชุมชน ครู ผู้ทรงคุณวุฒิ ศิษย์เก่าและผู้บริหาร โรงเรียน บุคคลเหล่านี้ จะร่วมกันรับผิดชอบบริหารจัดการ สถานศึกษาในด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป โดยมีความ มุ่งหวังให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีแก่ผู้เรียน

จิราพร ศรีจันดา (2556 : 25) สรุปความหมายของการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็น ฐาน ไว้ว่า การบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นรูปแบบการบริหาร โดยยึดโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นการกระจายอำนาจการจัดการศึกษา จากส่วนกลางหรือจากเขตพื้นที่การศึกษาไปยังสถานศึกษา โดยตรง ให้สถานศึกษา มีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ มีความเป็นอิสระ คล่องตัวในการตัดสินใจ ในการบริหารจัดการทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป โดย

ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ตัวแทนจาก ผู้ปกครอง ครู องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรศาสนา ศิษย์เก่า และผู้ทรงคุณวุฒิ ร่วมกันบริหารจัดการสถานศึกษาให้สอดคล้องเป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชนมากที่สุด

จากความหมายที่ได้ให้ไว้ข้างต้น สรุปว่า การบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน หมายถึง การบริหารที่มีรูปแบบโดยยึดโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง โดยกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษาโดยตรง โดยให้อำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบและอิสระ เกี่ยวกับการบริหารจัดการ ในทุกด้านที่เกี่ยวกับภารกิจจัดการศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

1.2 หลักสำคัญในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

การบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานจัดเป็นรูปแบบหนึ่งในการบริหารและการจัดการศึกษาที่มีการกล่าวถึงและเริ่มใช้อย่างแพร่หลาย ในการบริหารสถานศึกษา ตามนัยแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 39 และ 40 ซึ่งได้มีผู้เสนอแนวคิดและหลักการ ในการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ไว้หลายแนวคิดดังนี้

ถวิล มาตรการเสริม (2545 : 42) ได้ให้หลักการของการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานไว้ดังนี้

1. หลักคุณภาพ หลักการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตั้งอยู่บนหลักแห่งคุณภาพ กล่าวคือ มีวิธีการแนวทางมากมายและหลากหลายที่จะนำมาใช้ดำเนินการเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายทางการศึกษา การยืดหยุ่น เป็นเรื่องสำคัญ และจำเป็น อีกทั้ง โรงเรียนมีความชอบธรรมเต็มที่ ในอันที่จะขับเคลื่อน พัฒนา และดำเนินงานด้วยยุทธศาสตร์ของตนเองในการจัดการเรียน การสอน และบริหารจัดการ โรงเรียนด้วยพวกเขาอย่างมีประสิทธิภาพ
2. หลักการกระจายอำนาจ เมื่อสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปจะส่งผลกระทบต่อ ให้การบริหารจัดการ โรงเรียน ทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีความยุ่งยาก และเพิ่มปัญหา มากขึ้น ดังนั้น การกระจายอำนาจ ให้โรงเรียนจะทำให้โรงเรียนมีพลังอำนาจและความรับผิดชอบ ในการปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดเท่าที่จะทำได้และส่งเสริมการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. หลักการบริหารจัดการตนเอง ด้วยหลักการทั้งสองดังกล่าว จึงจำเป็นที่ โรงเรียนจะใช้ระบบบริหารจัดการตนเองมาเป็นหลักในการดำเนินงานภายใต้ นโยบายและ โครงสร้างขององค์กรพัฒนา จุดประสงค์การสอน และยุทธศาสตร์การพัฒนาสร้างกำลังคนและ ทรัพยากร การแก้ปัญหาและจุดมุ่งหมายให้บรรลุผลสำเร็จด้วยความสามารถของ โรงเรียนเอง

4. หลักการริเริ่ม ท่ามกลางความหลากหลายและความซับซ้อนของกิจกรรมการศึกษาจำเป็นจะต้องอาศัยการริเริ่มและความคิดสร้างสรรค์ของสมาชิกในโรงเรียนในการทำหน้าที่และเพิ่มพูนคุณภาพการศึกษา ฉะนั้น เป้าหมายของการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานก็เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ทั้งนี้สมาชิกของโรงเรียนจะได้มีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางร่วมกัน พัฒนาศักยภาพ ความคิดริเริ่มและความสามารถ เพื่อเป็นพลังสร้างคุณภาพการศึกษา และพัฒนาโรงเรียน

สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา (2548 : 16 - 17) มีหลักการและแนวคิดของการบริหารจัดการศึกษาที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน ดังนี้

1. หลักการกระจายอำนาจ การกระจายอำนาจและมอบอำนาจให้หน่วยงานปฏิบัติ จะทำให้เกิดความอิสระในการบริหารจัดการตนเอง สามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ได้ทันที่และเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพ โรงเรียน

2. หลักการบริหารตนเอง หน่วยงานส่วนกลางทำหน้าที่กำหนดนโยบายรวมแล้วให้อำนาจและความอิสระแก่โรงเรียนที่จะพิจารณาเลือกวิธีปฏิบัติตามศักยภาพของ โรงเรียน

3. หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นหลักการที่ต้องนำบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษามาร่วมบริหารจัดการศึกษา

4. หลักการความรับผิดชอบ เมื่อสถานศึกษามีความเป็นอิสระในการบริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ มีคุณธรรม มีความโปร่งใส และต้องจัดทำรายงานการดำเนินงานเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดเป็นประจำทุกปี

สมศักดิ์ จินดาไทย (2553 : 31) ได้สังเคราะห์หลักการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ดังนี้

1. การกระจายอำนาจ (Decentralization) เป็นการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาจากกระทรวงและส่วนกลางไปยังสถานศึกษาให้มากที่สุด โดยให้สถานศึกษารับผิดชอบในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ลดการควบคุมจากส่วนกลางทั้งในด้านวิชาการ บุคคล งบประมาณ และบริหารทั่วไป

2. การมีส่วนร่วม (Participation) เปิด โอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมในการบริหาร ตัดสินใจและร่วมกันจัดการศึกษา ทั้งครู ผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน ตัวแทนศิษย์เก่าและตัวแทนนักเรียน การที่บุคคลมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจะเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและจะรับผิดชอบในการจัดการศึกษามากขึ้น

3. การบริหารตนเอง (Self-management) ให้โรงเรียนมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการดำเนินงาน ซึ่งอาจดำเนินการได้หลากหลายด้วยวิธีการที่แตกต่างกันแล้วแต่ความ

พร้อมและสถานการณ์ของโรงเรียนผลที่ได้น่าจะมีประสิทธิภาพสูงกว่าเดิม ที่ทุกอย่างถูกกำหนดมาจากส่วนกลางไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม

4. การพัฒนาทั้งระบบ (Whole School Approach) เป็นการปรับโครงสร้างและวัฒนธรรมองค์กรในการพัฒนาสถานศึกษา โดยการเปลี่ยนแปลงนั้นต้องให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเห็นด้วย

5. การมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน (Facilitative Leadership) เป็นการมีผู้นำ เน้นการสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการพัฒนาสถานศึกษา ไม่ใช่ผู้นำแบบสั่งการ

6. หลักความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (Accountability) เป็นการแสดงความรับผิดชอบต่อผลงานที่เกิดขึ้นและพร้อมที่จะให้ตรวจสอบ เพื่อให้การบริหารจัดการเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด โดยสถานศึกษาจะต้องบริหารจัดการสถานศึกษา ให้มีคุณภาพ มีคุณธรรม มีความโปร่งใส และจัดทำรายงานการดำเนินงานต่อหน่วยงานต้นสังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

พรทิกา แก่นเรื่อง (2554 : 14) ได้สรุปหลักการของการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน คือ การกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่สถานศึกษา หรือเรียกอีกนัยหนึ่ง คือ การคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้ประชาชน เพื่อสนองความต้องการของชุมชน สร้างแนวคิดการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทั้งครู ผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน ศิษย์เก่า และตัวแทนนักเรียน ใช้หลักในการบริหารตนเอง มีองค์กระอิสระในการทำหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพการบริหารและการจัดการศึกษา ซึ่งหลักการนี้สามารถทำให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหาร สร้างขวัญและกำลังใจ ให้นุเคราะห์มีการควบคุมการใช้งบประมาณอย่างประหยัด หากแต่เกิดประโยชน์สูงสุด โปร่งใส เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาหลักสูตร และเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา

ศาสตรา บำสาบุตร (2554 : 22) ได้สรุปหลักการที่สำคัญในการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานคือ การกระจายอำนาจและหลักการมีส่วนร่วม โดยมีคณะกรรมการโรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนบริหารจัดการด้วยตนเอง สามารถตัดสินใจ ในการจัดการศึกษาและสร้างความรู้สึกร่วมกันมีส่วนร่วมและการเป็นเจ้าของของครู ผู้ปกครอง และชุมชน อันจะทำให้การบริหารโรงเรียนเกิดประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

ปิยะพร คาวกระจ่าง (2555 : 29) ได้สรุปหลักการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานได้ว่า เมื่อผู้บริหารสถานศึกษาได้รับการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาแล้ว ผู้บริหารจะต้องกระจายอำนาจที่ได้รับการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาแล้ว ผู้บริหารจะต้องกระจายอำนาจที่ได้รับมา ให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งเป็นการคืนอำนาจให้แก่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษา ร่วมกับสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาจะมีความคล่องตัว มีอิสระและการตัดสินใจได้เองด้วยการบริหารแบบมี

ส่วนร่วม ดังนั้นสถานศึกษาจึงต้องจัดระบบการบริหารจัดการตนเองให้เหมาะสมกับสภาพความพร้อมที่มีอยู่ และในการดำเนินการนั้นจะต้องมีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ซึ่งประกอบด้วย 1) การกระจายอำนาจ 2) การมีส่วนร่วม 3) การคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้ประชาชน 4) การบริหารจัดการตนเอง และ 5) การตรวจสอบและถ่วงดุล

จากหลักการพื้นฐานดังกล่าว ผู้วิจัยสรุปได้ว่าหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่สำคัญคือ หลักการกระจายอำนาจทางการศึกษาจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษา ให้สถานศึกษาสามารถตัดสินใจดำเนินการได้สอดคล้องกับแนวทางพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพสูงสุด ลดการควบคุมจากส่วนกลางทั้งในด้านวิชาการ บุคคล งบประมาณ และบริหารทั่วไป หลักการพัฒนาทั้งระบบ เพื่อเป็นการปรับโครงสร้างและวัฒนธรรมองค์กรในการพัฒนาสถานศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเห็นด้วย และหลักการมีส่วนร่วม เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือในการบริหาร การตัดสินใจ และการจัดการศึกษา ทำให้เกิดความตระหนักและความรู้สึกเป็นเจ้าของ ซึ่งหลักการดังกล่าวจะเป็นการบริหารงานที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ยั่งยืนที่สุด

1.3 รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจ เป็นหลักการสำคัญของการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพราะการกระจายอำนาจเป็นการให้ทุกส่วนขององค์กร สามารถตัดสินใจเองได้ ระบบบริหารจึงมีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพสนองความต้องการของท้องถิ่น

ความหมายของการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจให้โรงเรียนจะทำให้โรงเรียนมีอำนาจและรับผิดชอบในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ และส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ในส่วนของความหมายของการกระจายอำนาจได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

วัลลิกา โสดาทิพย์ (2551 : 13) ได้สรุปไว้ว่า การกระจายอำนาจ หมายถึง การมอบอำนาจในการบริหารสถานศึกษาบริหารจัดการ มีหน้าที่รับผิดชอบในการตัดสินใจในด้านวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคลากร ด้านงบประมาณ และด้านการบริหารทั่วไป

ดาวเรือง กินาวงศ์ (2553 : 35) ได้สรุปว่า แนวปฏิบัติตามหลักการกระจายอำนาจในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นการส่งเสริมประชาธิปไตย เพื่อเปิดให้ท้องถิ่นมีโอกาสในการจัดการศึกษาบนพื้นฐานด้านนิติบัญญัติ

วาสนา สายทอง (2553 : 17) ได้สรุปความหมายของการกระจายอำนาจไว้ดังนี้ กล่าวคือ เป็นการมอบอำนาจหน้าที่จากหน่วยงานราชการส่วนกลางให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดระดับ รongๆ ลงไปในทุกระดับชั้น โดยการกระจายอำนาจใน 3 รูปแบบ คือ การมอบอำนาจ การแบ่ง อำนาจ และการให้อำนาจ

ปิยะพร คาวกระจ่าง (2555 : 30) กล่าวสรุปไว้ว่า การกระจายอำนาจทางการศึกษา หมายถึง การถ่ายโอนอำนาจจากศูนย์กลาง ของอำนาจ ไปยังส่วนต่างๆ ขององค์กรตัดสินใจด้วย ตนเองเพื่อให้ระบบบริหารมีความคล่องตัวเกิดประสิทธิภาพ

จากความหมายของการกระจายอำนาจที่มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่าน สรุปได้ว่า การกระจายอำนาจ หมายถึง การมอบอำนาจการบริหารงานจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษา เพื่อ เปิดโอกาสให้สถานศึกษาและชุมชนร่วมกันตัดสินใจด้วยตนเองเพื่อให้ระบบการบริหารมีความ คล่องตัวเกิดประสิทธิภาพ

รูปแบบการบริหารการศึกษาตามแนวทางการกระจายอำนาจ

การบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการกระจายอำนาจ โดยการบริหาร โดยใช้โรงเรียน เป็นฐาน เป็นการกระจายอำนาจจากส่วนกลางมายังสถานศึกษาเพื่อให้การบริหารจัดการคล่องตัว เกิดประสิทธิภาพ ได้มีนักวิชาการสรุปรูปแบบการบริหารการศึกษาตามแนวทางการกระจายอำนาจ ไว้ดังนี้

วัลลิกา โสคาทิพย์ (2551 : 17) กล่าวว่า รูปแบบในการบริหารสถานศึกษาตามแนวใน การกระจายอำนาจทางการศึกษาเป็นการจัดการศึกษาของผู้โรงเรียนซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติเพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหาร รวมทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการพัฒนา ด้าน ต่างๆของนักเรียน การที่โรงเรียนมีอำนาจในการตัดสินใจในการบริหารด้านต่างๆโดยทำในรูป คณะกรรมการจะทำให้ได้ผลดี ยิ่งโรงเรียนมีอำนาจในการบริหารมากขึ้นเพียงใดก็ยิ่งทำให้ การบริหารสัมฤทธิ์ผลมากขึ้นเท่านั้น

วาสนา สายทอง (2553 : 19) ได้สรุปรูปแบบการบริหารการศึกษาตามแนวทางการ กระจายอำนาจไว้ว่า คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารด้านวิชาการ ด้าน การบริหารบุคคล ด้านงบประมาณ และด้านการบริหารงานทั่วไปให้เกิดผล สร้างความพึงพอใจแก่ ผู้ที่เกี่ยวข้อง

สรุปได้ว่า ประเทศไทยมีการกระจายอำนาจการศึกษา เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมใน กระบวนการตัดสินใจด้านการจัดการศึกษา โดยแต่ละเขตดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนด การที่ โรงเรียนมีอำนาจในการตัดสินใจในการบริหารด้านต่างๆโดยทำในรูปคณะกรรมการจะทำให้ ได้ผลดี และสร้างความพึงพอใจแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน

2. หลักสูตร

ความหมายของหลักสูตร

หลักสูตรมีความหมายต่างๆ กันทั้งที่เป็นความหมายในแนวแคบและความหมายในแนวกว้าง ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

ธีระ รุณเจริญ (2550 : 280) ได้ให้ความหมายของคำว่าหลักสูตรดังนี้

1. หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทั้งหมดที่จัดให้นักเรียน โดยการควบคุมและนำของสถานศึกษาอันเป็นเครื่องมือที่ช่วยบรรลุวัตถุประสงค์ หรือความคาดหวังทางการศึกษาที่ตั้งไว้

2. หลักสูตร เป็นสื่อในการสอนที่โรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ในการเรียนรู้เพื่อบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

วิรุฬห์ พระนุรักษ์ (2550 : 13) กล่าวความหมายโดยสรุปไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ต่างๆ หรือเนื้อหาสาระที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียนทั้งในและนอกห้องเรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองไปในทิศทางที่พึงประสงค์และเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในจุดประสงค์ของการศึกษา ซึ่งหลักสูตรจะปรากฏอยู่ใน 4 ลักษณะ คือ ลักษณะรายวิชา ประสบการณ์เรียน สิ่งที่สังคมสร้างขึ้น และประสบการณ์ทั้งหมดของผู้เรียน

คมคาย ภิญโญ (2553 : 18) สรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง เอกสารที่เป็นแม่บทในการกำหนดขอบข่ายของการจัดการเรียนการสอน ขอบข่ายความรู้ มวลประสบการณ์พร้อมกับการจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรนั้น

บุญเลียง ทุมทอง (2553 : 8) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของหลักสูตร ดังนี้

1. หลักสูตรในฐานะที่เป็นวิชาและเนื้อหาสาระที่จัดให้แก่ผู้เรียน หมายถึง วิชาและเนื้อหาสาระที่กำหนดให้ผู้เรียนต้องเรียนในแต่ละชั้นและระดับต่าง ๆ หรือกลุ่มวิชาที่จัดขึ้นด้วยวัตถุประสงค์เฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง

2. หลักสูตรในฐานะที่เป็นเอกสารหลักสูตร ประกอบด้วยจุดหมาย หลักการ โครงสร้าง เนื้อหาสาระ อัตราเวลาเรียน กิจกรรม ประสบการณ์ และการประเมินผลการเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ

3. หลักสูตรในฐานะที่เป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะให้แก่ผู้เรียน หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่จัดให้แก่ผู้เรียน

4. หลักสูตรในฐานะแผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้หรือประสบการณ์ที่คาดหวังแก่นักเรียน หมายถึงกลุ่มของแผนย่อยต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสพัฒนาการเรียนรู้ หรือ ประสบการณ์ที่คาดหวัง

5. หลักสูตรในฐานะที่เป็นมวลประสบการณ์ หมายถึงประสบการณ์ทุกอย่างของนักเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบของโรงเรียน รวมถึงเนื้อหาวิชาที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียนด้วย

6. หลักสูตรในฐานะที่เป็นจุดหมายปลายทาง เป็นหลักสูตรในฐานะที่ทำให้เกิดผลการเรียนรู้ตามที่มุ่งหวังที่จะเกิดขึ้นจากการเรียนรู้

7. หลักสูตรในฐานะที่เป็นระบบการเรียนการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นการเตรียมโอกาสของการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่จัดขึ้น โดยโรงเรียน

พิจิตร พรหมจารีย์ (2553 : 13) กล่าวว่า หลักสูตร คือ แนวทางที่กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือการจัดประสบการณ์ทั้งปวงของผู้เรียนที่จัดโดยโรงเรียนเพื่อช่วยให้นักเรียนได้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ตามความสามารถของนักเรียนและมีการพัฒนาด้านต่างๆ ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ครูสามารถเพิ่มเติมเสริมแต่งให้เหมาะสมกับสภาพผู้เรียนและท้องถิ่นได้

วาริ พงษ์ราศี (2554 : 36) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง แผนหรือโครงการ ประสบการณ์ทั้งมวล รวมทั้งกิจกรรมในและนอกโรงเรียน ซึ่งสถานศึกษาจัดให้ผู้เรียน เพื่อที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ เกิดความเจริญงอกงาม พัฒนาตนเองให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนที่มีคุณภาพในอนาคต ไปในแนวทางที่กำหนดตามเจตนารมณ์ของการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กฤษณ์ สรวาลี ของโยกฤษฎา (2554 : 13) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง แผนการจัดมวลประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ นั่นคือ การพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

จิรวดี พวงจันทร์ (2554 : 22) ให้ความหมายว่า หลักสูตรหมายถึง แผนการจัดมวลประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ นั่นคือการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยมีการบูรณาการศิลปะการเรียนรู้ และมวลประสบการณ์ต่างๆ เข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งสามารถนำไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามสิ่งที่สังคมคาดหวัง และมีการกำหนดแผนงานไว้ล่วงหน้า โดยสามารถปรับปรุง พัฒนา ให้เอื้อประโยชน์ต่อผู้เรียนให้ได้มีความรู้ ความสามารถ สูงสุดตามศักยภาพ

สมพิศ ลาสอน (2555 : 13) ให้ความหมายว่าหลักสูตร คือมวลประสบการณ์ที่จัดให้กับผู้เรียน โดยมีการวางแผนไว้ล่วงหน้าไว้อย่างเป็นขั้นเป็นตอน เพื่อมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้

เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทั้งด้านสติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และทักษะต่างๆ อันเป็นประสบการณ์ที่ผ่านเข้าไปในการรับรู้ของผู้เรียน

อาภากรณ์ ชื่นมณี (2556 : 12) ให้ความหมายว่า หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ทั้งกิจกรรมทางวิชาการและกิจกรรมอื่นๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบของสถานศึกษา เพื่อไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนได้บรรลุไปตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาแต่ละระดับ แต่ละประเภท

จากความหมายของหลักสูตร สรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง แผนสำหรับจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม พัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามสิ่งที่สังคมคาดหวังทางการศึกษาที่ตั้งไว้ โดยกำหนดแผนงานไว้ล่วงหน้า โดยสามารถปรับปรุง พัฒนาให้เอื้อประโยชน์ต่อผู้เรียนให้ได้มีความรู้ ความสามารถสูงสุดตามศักยภาพ

ความสำคัญของหลักสูตร

หลักสูตรเปรียบเสมือนเข็มทิศที่ใช้ในการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติที่ต้องการให้หลักสูตรช่วยพัฒนาบุคคลต่าง ๆ ให้เป็นคนที่มีความรู้ความสามารถและพัฒนาการในทุก ๆ ด้าน นอกจากนี้หลักสูตรยังช่วยให้บุคคลต่าง ๆ สามารถกำหนดแนวทางในการประกอบอาชีพตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจของตนเอง เพื่อบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติ ตลอดจนช่วยพัฒนาประเทศชาติไปสู่ความเจริญในทุก ๆ ด้าน ได้มีนักการศึกษากล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้หลายท่าน ดังนี้

คมคาย ภิญโญ (2553 : 20) สรุปได้ว่า หลักสูตรมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างมากเพราะหลักสูตรเปรียบเสมือนหัวใจของการจัดการศึกษา เป็นเอกสารของทางราชการ เป็นมาตรฐานในการจัดการศึกษา เป็นแบบแผนในการดำเนินการของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นเครื่องอำนวยความสะดวกในการติดตามประเมินผลในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเป็นการจัดผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ได้รู้เท่าทันต่อยุคสมัยทันต่อการเรียนการเปลี่ยนแปลงของโลก

วิไลวรรณ ห่มขาว (2553 : 21) สรุปได้ว่า หลักสูตรมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาในสถานศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะหลักสูตรเป็นตัวแบบ ในการวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนให้มีมาตรฐานตามที่กำหนด ให้ผู้เรียนมีความรู้ทักษะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยมุ่งให้เกิดในตัวผู้เรียนและสอดคล้องกับชีวิตจริงของผู้เรียน ที่จะอยู่ในสังคม ได้อย่างมีความสุข

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2553 : 13) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรสรุปได้ดังนี้

1. หลักสูตรเป็นเสมือนเป้าหมายลอมพลเมืองให้มีคุณภาพ
2. หลักสูตรเป็นมาตรฐานของการจัดการศึกษา
3. หลักสูตรเป็น โครงการและแนวทางในการให้การศึกษา
4. ในระดับ โรงเรียนหลักสูตรจะให้แนวปฏิบัติครู
5. หลักสูตรเป็นแนวทางในการส่งเสริมความเจริญออกงานและพัฒนาการของเด็กตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา
6. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดแนวทางในการจัดประสบการณ์ว่า ผู้เรียนและสังคมควรจะได้รับสิ่งใดบ้างที่จะเป็นประโยชน์แก่เด็กโดยตรง
7. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดว่า เนื้อหาวิชาอะไรบ้างที่จะช่วยให้เด็กมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างราบรื่น เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม
8. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดว่า วิธีการดำเนินชีวิตของเด็กให้เป็นไปด้วยความราบรื่นและผาสุกเป็นอย่างไร
9. หลักสูตรย่อมทำนายลักษณะของสังคมในอนาคตว่าจะเป็นอย่างไร
10. หลักสูตรย่อมกำหนดแนวทางความรู้ ความสามารถ ความประพฤติ ทักษะ เจตคติของผู้เรียนในอันที่จะอยู่ร่วมในสังคม และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและชาติบ้านเมือง

อนงค์ เนตรจินดา (2554 : 12) สรุปความสำคัญของหลักสูตรได้ว่า หลักสูตร คือ หัวใจของการศึกษา มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาของชาติ เพราะเป็นเอกสารที่กำหนดทิศทางในการที่จะจัดการเรียนการสอนและมีมาตรฐานเป็นเครื่องมือที่ชี้ให้เห็นถึงการพัฒนาการศึกษา ถ้าประเทศใดมีหลักสูตรที่มีความทันสมัยเหมาะสมก็จะทำให้คนของชาติมีประสิทธิภาพ

รัชต์วุฒิ วรกิตต์สกุลชัย (2555 : 13) สรุปว่า หลักสูตรเป็นมวลความรู้และประสบการณ์ที่มีความสำคัญในการนำไปสู่เป้าหมายของการจัดการศึกษาที่วางไว้ หลักสูตรเป็นเครื่องมือที่ถ่ายทอดเจตนารมณ์หรือเป้าประสงค์ของการศึกษาของชาติไปแปลงเป็นการกระทำขั้นพื้นฐานใน โรงเรียนหรือสถานศึกษา กล่าวได้ว่า หลักสูตรคือหัวใจทางการศึกษา เพราะถ้าปราศจากหลักสูตร การศึกษาย่อมดำเนินไม่ได้ คือ ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนให้เกิดขึ้นได้

จำปี นิลอรุณ (2556 : 13) สรุปว่า หลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา เนื่องจากเป็นโครงร่างที่กำหนดไว้ว่าจะให้เด็กได้รับประสบการณ์อะไรบ้าง เป็นการวางจุดมุ่งหมายแก่ผู้เรียน และกำหนดนโยบายทางการศึกษาของชาติให้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นตาม

มาตรฐานเดียวกัน มุ่งเน้นที่จะพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขได้บนพื้นฐานของความเป็นไทยและความเป็นสากล

จากความสำเร็จดังกล่าวสรุปได้ว่า หลักสูตรมีความสำคัญเป็นอย่างมากใน กระบวนการเรียนการสอน เพราะหลักสูตรเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน หลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัย มีประสิทธิภาพ ทันต่อเหตุการณ์ และการเปลี่ยนแปลง ย่อมได้กำลังคนที่มีประสิทธิภาพสูง เช่นกัน

3. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดหลักสูตร โครงสร้าง แนวการ ดำเนินการและหลักเกณฑ์การใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 พอสรุปได้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2553 : 3-35)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นี้ จัดทำขึ้นสำหรับท้องถิ่นและ สถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และจัดการเรียน การสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคน ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีคุณภาพด้าน ความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้ เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ทำให้การจัดทำหลักสูตรในระดับสถานศึกษามีคุณภาพ และมีความเป็นเอกภาพยิ่งขึ้น ดังนั้นในการพัฒนาหลักสูตรในทุกระดับตั้งแต่ระดับชาติจนกระทั่ง ถึงสถานศึกษา จะต้องสะท้อนคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจะประสบความสำเร็จตาม เป้าหมายที่คาดหวังได้ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งระดับชาติ ชุมชน ครอบครัว และบุคคลต้องร่วม รับผิดชอบ โดยร่วมกันทำงานอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่องในการวางแผน ดำเนินการ ส่งเสริม สนับสนุน ตรวจสอบ ตลอดจนปรับปรุงแก้ไข เพื่อพัฒนาเยาวชนของชาติไปสู่คุณภาพตาม มาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ให้เป็นมนุษย์ที่มีความ สมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และ ทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาค้นคว้า การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต

โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็ม
ตามศักยภาพ

หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

1. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐาน
การเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบน
พื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่าง
เสมอภาค และมีคุณภาพ
3. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัด
การศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและ
การจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
6. เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย
ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มี
ความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับ
ผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและ
ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียง
2. มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี
และมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิต
และ การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสารมีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง

มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ภาษาต่างประเทศ

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ ปฏิบัติได้ มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้มาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญ ในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่า ต้องการอะไร จะสอนอย่างไร และประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อ การประกันคุณภาพการศึกษา โดยใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพ ภายนอก ซึ่งรวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา และการทดสอบระดับชาติ ระบบการ ตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสะท้อนภาพการจัดการศึกษาว่าสามารถ พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนดเพียงใด

ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดระบุสิ่งที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ รวมทั้งคุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น ซึ่งสะท้อนถึงมาตรฐานการเรียนรู้ มีความเฉพาะเจาะจงและมีความเป็นรูปธรรม นำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอน และเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับการวัดประเมินผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน

1. ตัวชี้วัดชั้นปี เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนแต่ละชั้นปีในระดับการศึกษาภาคบังคับ (ประถมศึกษาปีที่ 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 3)

2. ตัวชี้วัดช่วงชั้น เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4- 6)

หลักสูตรได้มีการกำหนดรหัสกำกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด เพื่อความเข้าใจและให้สื่อสารตรงกัน ดังนี้

ว 1.1 ป. 1/2

ป. 1/2 ตัวชี้วัดชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ข้อที่ 2

1.1 สาระที่ 1 มาตรฐานข้อที่ 1

ว กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

ต 2.2 ม.4-6/ 3

ม.4-6/3 ตัวชี้วัดชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ข้อที่ 3

3.2 สาระที่ 3 มาตรฐานข้อที่ 2

ต กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งกำหนดให้ผู้เรียนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจำเป็นต้องเรียนรู้ โดยแบ่งเป็น 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

ภาษาไทย : ความรู้ ทักษะและวัฒนธรรมการใช้ภาษา เพื่อ การสื่อสาร ความชื่นชม การเห็นคุณค่าภูมิปัญญา ไทย และภูมิใจในภาษาประจำชาติ

คณิตศาสตร์ : การนำความรู้ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ไปใช้ในการแก้ปัญหา การดำเนินชีวิต และศึกษาต่อ การมีเหตุผล มีเจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์ พัฒนาการคิดอย่างเป็นระบบและสร้างสรรค์

วิทยาศาสตร์ : การนำความรู้และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไปใช้ในการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ การคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล คิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และจิตวิทยาศาสตร์

สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม : การอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข การเป็นพลเมืองดี ศรัทธาในหลักธรรมของศาสนาการเห็นคุณค่าของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ความรักชาติ และภูมิใจในความเป็นไทย

สุขศึกษาและพลศึกษา : ความรู้ ทักษะและเจตคติในการสร้างเสริมสุขภาพพลานามัยของตนเองและผู้อื่น การป้องกันและปฏิบัติต่อสิ่งต่าง ๆ ที่มีผลต่อสุขภาพอย่างถูกวิธีและทักษะในการดำเนินชีวิต

ศิลปะ : ความรู้และทักษะในการคิดริเริ่มจินตนาการ สร้างสรรค์งานศิลปะ สนุกสนาน และการเห็นคุณค่าทางศิลปะ

การงานอาชีพและเทคโนโลยี : ความรู้ ทักษะ และเจตคติในการทำงาน การจัดการ การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และการใช้เทคโนโลยี

ภาษาต่างประเทศ : ความรู้ทักษะ เจตคติ และวัฒนธรรม การใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสาร การแสวงหาความรู้และการประกอบอาชีพ

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

คณิตศาสตร์

สาระที่ 1 จำนวนและการดำเนินการ

มาตรฐาน ค 1.1 เข้าใจถึงความหลากหลายของการแสดงจำนวนและการใช้จำนวนในชีวิตจริง

มาตรฐาน ค 1.2 เข้าใจถึงผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการของจำนวนและความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินการต่าง ๆ และใช้การดำเนินการในการแก้ปัญหา

มาตรฐาน ค 1.3 ใช้การประมาณค่าในการคำนวณและแก้ปัญหา

มาตรฐาน ค 1.4 เข้าใจระบบจำนวนและนำเสนอบัติเกี่ยวกับจำนวนไปใช้

สาระที่ 2 การวัด

มาตรฐาน ค 2.1 เข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการวัด วัดและคาดคะเนขนาดของสิ่งที่ต้องการวัด

มาตรฐาน ค 2.2 แก้ปัญหาเกี่ยวกับการวัด

สาระที่ 3 เรขาคณิต

มาตรฐาน ค 3.1 อธิบายและวิเคราะห์รูปเรขาคณิตสองมิติและสามมิติ

มาตรฐาน ค 3.2 ใช้การนิกภาพ (visualization) ใช้เหตุผลเกี่ยวกับปริภูมิ (spatial reasoning) และใช้แบบจำลองทางเรขาคณิต (geometric model) ในการแก้ปัญหา

สาระที่ 4 พีชคณิต

มาตรฐาน ค 4.1 เข้าใจและวิเคราะห์แบบรูป (pattern) ความสัมพันธ์ และฟังก์ชัน

มาตรฐาน ค 4.2 ใช้นิพจน์ สมการ อสมการ กราฟ และตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ (mathematical model) อื่น ๆ แทนสถานการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนแปลความหมาย และนำไปใช้แก้ปัญหา

สาระที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น

มาตรฐาน ค 5.1 เข้าใจและใช้วิธีการทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล

มาตรฐาน ค 5.2 ใช้วิธีการทางสถิติและความรู้เกี่ยวกับความน่าจะเป็นในการคาดการณ์ได้อย่างสมเหตุสมผล

มาตรฐาน ค 5.3 ใช้ความรู้เกี่ยวกับสถิติและความน่าจะเป็นช่วยในการตัดสินใจ และแก้ปัญหา

สาระที่ 6 ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์

มาตรฐาน ค 6.1 มีความสามารถในการแก้ปัญหาการให้เหตุผล การสื่อสาร การสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ และการนำเสนอ การเชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ ทางคณิตศาสตร์และเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่น ๆ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ระดับการศึกษา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดระดับการศึกษาเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. ระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6) การศึกษาระดับนี้เป็นช่วงแรกของการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเน้นทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ ทักษะการคิดพื้นฐาน การติดต่อสื่อสาร กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม และพื้นฐานความเป็นมนุษย์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างสมบูรณ์และสมดุลทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และวัฒนธรรม โดยเน้น จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

2. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3) เป็นช่วงสุดท้ายของการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้สำรวจความถนัดและความสนใจของตนเอง ส่งเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพส่วนบุคคล มีทักษะในการคิดวิจารณ์ ทักษะสร้างสรรค์ และคิดแก้ปัญหา

มีทักษะในการดำเนินชีวิต มีทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความดีงาม และมีความภูมิใจในความเป็นไทย ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพหรือการศึกษาต่อ

3. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6) การศึกษาระดับนี้เน้นการเพิ่มพูนความรู้และทักษะเฉพาะด้าน สนองตอบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน แต่ละคนทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ มีทักษะในการใช้วิทยาการและเทคโนโลยี ทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ มุ่งพัฒนาตนและประเทศตามบทบาทของตน สามารถเป็นผู้นำ และผู้ให้บริการชุมชนในด้านต่าง ๆ

การจัดเวลาเรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดกรอบ โครงสร้างเวลาเรียนขั้นต่ำสำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมได้ตามความพร้อมและจุดเน้น โดยสามารถปรับให้เหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษาและสภาพของผู้เรียน ดังนี้

1. ระดับชั้นประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายปี โดยมีเวลาเรียนวันละ ไม่นเกิน 5 ชั่วโมง

2. ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค มีเวลาเรียนวันละไม่เกิน 6 ชั่วโมง คำนวณน้ำหนักของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียน มีค่าน้ำหนักวิชา เท่ากับ 1 หน่วยกิต (นก.)

3. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค มีเวลาเรียน วันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง คำนวณน้ำหนักของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมง ต่อภาคเรียน มีค่าน้ำหนักวิชา เท่ากับ 1 หน่วยกิต (นก.)

โครงสร้างเวลาเรียน

การกำหนด โครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐาน และเพิ่มเติม สถานศึกษาสามารถดำเนินการ ดังนี้ระดับประถมศึกษา สามารถปรับเวลาเรียนพื้นฐานของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ ต้องมีเวลาเรียนรวมตามที่กำหนดไว้ใน โครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐาน และผู้เรียนต้องมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนด

ระดับมัธยมศึกษา ต้องจัด โครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐานให้เป็นไปตามที่กำหนดและสอดคล้องกับเกณฑ์การจบหลักสูตร สำหรับเวลาเรียนเพิ่มเติม ทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ให้จัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติม หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับความพร้อม จุดเน้นของสถานศึกษาและเกณฑ์การจบหลักสูตร เฉพาะระดับชั้นประถมศึกษาปีที่

1-3 สถานศึกษาอาจจัดให้เป็นเวลาสำหรับสาระ การเรียนรู้พื้นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทยและกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่กำหนดไว้ใน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีละ 120 ชั่วโมง และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 360 ชั่วโมงนั้น เป็นเวลาสำหรับปฏิบัติกิจกรรมแนะแนวกิจกรรมนักเรียนและกิจกรรมเพื่อสังคม และสาธารณประโยชน์ ในส่วนกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ให้สถานศึกษาจัดสรร เวลาให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรม ดังนี้

ระดับประถมศึกษา (ป.1-6) รวม 6 ปี จำนวน 60 ชั่วโมง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-3) รวม 3 ปี จำนวน 45 ชั่วโมง ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-6) รวม 3 ปี จำนวน 60 ชั่วโมง

การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

การจัดการศึกษาบางประเภทสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เช่น การศึกษาเฉพาะทาง การศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ การศึกษาทางเลือก การศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส การศึกษาดตามอัธยาศัย สามารถนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานไปปรับใช้ได้ตามความเหมาะสม กับสภาพและบริบทของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย โดยให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

การจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนในการพัฒนา ผู้เรียนให้มีคุณสมบัติตามเป้าหมายหลักสูตร ผู้สอนพยายามคิดสรรกระบวนการเรียนรู้ จัดการ เรียนรู้โดยช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตร 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมทั้ง ปลุกฝังเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พัฒนาทักษะต่างๆ อันเป็นสมรรถนะสำคัญให้ผู้เรียน บรรลุตามเป้าหมาย

1. หลักการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน โดยยึดหลักว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เชื่อว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนา ตนเองได้ ยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถ พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทาง สมอง เน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้ และคุณธรรม

2. กระบวนการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนจะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นเครื่องมือที่จะนำพาตนเองไปสู่เป้าหมายของหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน อาทิ กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง กระบวนการปฏิบัติ ลงมือทำจริง กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้การเรียนรู้ของตนเอง กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย กระบวนการเหล่านี้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝน พัฒนา เพราะจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร ดังนั้น ผู้สอน จึงจำเป็นต้องศึกษาทำความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถเลือกใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การออกแบบการจัดการเรียนรู้

ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาให้เข้าใจถึงมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน แล้วจึงพิจารณาออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอน สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียน ได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด

4. บทบาทของผู้สอนและผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตร ทั้งผู้สอนและผู้เรียนควรมีบทบาท ดังนี้

4.1 บทบาทของผู้สอน

4.1.1 ศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ที่ทำทายความสามารถของผู้เรียน

4.1.2 กำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ด้านความรู้และทักษะกระบวนการ ที่เป็นความคิดรวบยอด หลักการ และความสัมพันธ์ รวมทั้งคุณลักษณะอันพึงประสงค์

4.1.3 ออกแบบการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการที่เหมาะสม เพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย

4.1.4 จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้

4.1.5 จัดเตรียมและเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรม นำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

4.1.6 ประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติของวิชาและระดับพัฒนาการของผู้เรียน

4.1.7 วิเคราะห์ผลการประเมินมาใช้ในการซ่อมเสริมและพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนเอง

4.2 บทบาทของผู้เรียน

4.2.1 กำหนดเป้าหมาย วางแผน และรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง

4.2.2 เสาะแสวงหาความรู้ เข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อความรู้ ตั้งคำถาม คิดหาคำตอบหรือหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ

4.2.3 ลงมือปฏิบัติจริง สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ในสถานการณ์ต่าง ๆ

4.2.4 มีปฏิสัมพันธ์ ทำงาน ทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มและครู

4.2.5 ประเมินและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง

สื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้เป็นเครื่องมือส่งเสริมสนับสนุนการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเข้าถึงความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะตามมาตรฐานของหลักสูตร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สื่อการเรียนรู้มีหลากหลายประเภททั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และเครือข่าย การเรียนรู้ต่างๆ ที่มีในท้องถิ่น การเลือกใช้สื่อควรเลือกให้มีความเหมาะสมกับระดับพัฒนาการ และลีลาการเรียนรู้ที่หลากหลายของผู้เรียน

การจัดการสื่อการเรียนรู้ ผู้เรียนและผู้สอนสามารถจัดทำและพัฒนาขึ้นเอง หรือปรับปรุงเลือกใช้อย่างมีคุณภาพจากสื่อต่างๆ ที่มีอยู่รอบตัวเพื่อนำมาใช้ประกอบในการจัดการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมและสื่อสารให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยสถานศึกษาควรจัดให้มีอย่างพอเพียง เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรดำเนินการดังนี้

1. จัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ ศูนย์สื่อการเรียนรู้ ระบบสารสนเทศการเรียนรู้ และเครือข่ายการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน เพื่อการศึกษาค้นคว้าและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ ระหว่างสถานศึกษา ท้องถิ่น ชุมชน สังคมโลก
2. จัดทำและจัดหาสื่อการเรียนรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน เสริมความรู้ให้ผู้สอน รวมทั้งจัดหาสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้

3. เลือกและใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มีความเหมาะสม มีความหลากหลาย สอดคล้อง กับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

4. ประเมินคุณภาพของสื่อการเรียนรู้ที่เลือกใช้อย่างเป็นระบบ

5. ศึกษาค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

6. จัดให้มีการกำกับ ติดตาม ประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพเกี่ยวกับสื่อและการใช้สื่อการเรียนรู้เป็นระยะๆ และสม่ำเสมอ

ในการจัดทำ การเลือกใช้ และการประเมินคุณภาพสื่อการเรียนรู้ที่ใช้ในสถานศึกษา ควรคำนึงถึงหลักการสำคัญของสื่อการเรียนรู้ เช่น ความสอดคล้องกับหลักสูตร วัตถุประสงค์ การเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน เนื้อหา มีความถูกต้อง และทันสมัย ไม่กระทบความมั่นคงของชาติ ไม่ขัดต่อศีลธรรม มีการใช้ภาษาที่ถูกต้อง รูปแบบ การนำเสนอที่เข้าใจง่าย และน่าสนใจ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องอยู่บนหลักการพื้นฐานสองประการคือ การประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนและเพื่อตัดสินผลการเรียน ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้ประสบผลสำเร็จนั้น ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาและประเมินตามตัวชี้วัดเพื่อให้บรรลุตาม มาตรฐานการเรียนรู้ สะท้อนสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนซึ่งเป็น เป้าหมายหลักในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นระดับชั้นเรียน ระดับ สถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็น กระบวนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยใช้ผลการประเมินเป็นข้อมูลและสารสนเทศที่แสดง พัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน ตลอดจนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิด การพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ระดับชั้นเรียน ระดับ สถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ มีรายละเอียด ดังนี้

1. การประเมินระดับชั้นเรียน เป็นการวัดและประเมินผลที่อยู่ในกระบวนการ จัดการเรียนรู้ ผู้สอนดำเนินการเป็นปกติและสม่ำเสมอ ในการจัดการเรียนการสอน ใช้เทคนิคการ ประเมินอย่างหลากหลาย เช่น การซักถาม การสังเกต การตรวจการบ้าน การประเมิน โครงการงาน การ ประเมินชิ้นงาน/ ภาระงาน แฟ้มสะสมงาน การใช้แบบทดสอบ ฯลฯ โดยผู้สอนเป็นผู้ประเมินเอง

หรือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินตนเอง เพื่อนประเมินเพื่อน ผู้ปกครองร่วมประเมิน ในกรณีที่ไมผ่านตัวชี้วัดให้มี การสอนซ่อมเสริม

การประเมินระดับชั้นเรียนเป็นการตรวจสอบว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการความก้าวหน้าในการเรียนรู้ อันเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือไม่ และมากน้อยเพียงใด มีสิ่งที่จะต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุงและส่งเสริมในด้านใด นอกจากนี้ยังเป็นข้อมูลให้ผู้สอนใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนของตนด้วย ทั้งนี้โดยสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

2. การประเมินระดับสถานศึกษา เป็นการประเมินที่สถานศึกษาคำเนินการเพื่อตัดสินผลการเรียนของผู้เรียนเป็นรายปี/รายภาคผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน นอกจากนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ของสถานศึกษา ว่าส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนตามเป้าหมายหรือไม่ ผู้เรียนมีจุดพัฒนาในด้านใด รวมทั้งสามารถนำผลการเรียนของผู้เรียนในสถานศึกษาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ระดับชาติ ผลการประเมินระดับสถานศึกษาจะเป็นข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการปรับปรุงนโยบาย หลักสูตร โครงการ หรือวิธีการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนเพื่อการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ตามแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาและการรายงานผลการจัดการศึกษาต่อ คณะกรรมการสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและชุมชน

3. การประเมินระดับเขตพื้นที่การศึกษาเป็นการประเมินคุณภาพผู้เรียนในระดับเขตพื้นที่การศึกษาตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาตามภาวะความรับผิดชอบ สามารถดำเนินการ โดยประเมินคุณภาพผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนด้วยข้อสอบมาตรฐานที่จัดทำและดำเนินการ โดยเขตพื้นที่การศึกษา หรือด้วยความร่วมมือกับหน่วยงานต้นสังกัด ในการดำเนินการจัดสอบ นอกจากนี้ยังได้จากการตรวจสอบทบทวนข้อมูลจากการประเมินระดับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

4. การประเมินระดับชาติ เป็นการประเมินคุณภาพผู้เรียนในระดับชาติตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนที่เรียน

ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้ารับการประเมินผลจากการประเมิน ใช้เป็นข้อมูลในการเทียบเคียงคุณภาพการศึกษาในระดับต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ตลอดจนเป็นข้อมูลสนับสนุน การตัดสินใจในระดับนโยบายของประเทศ

ข้อมูลการประเมินในระดับต่าง ๆ ข้างต้น เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาในการตรวจสอบทบทวนพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ถือเป็นภาระความรับผิดชอบของสถานศึกษาที่จะต้องจัดระบบดูแลช่วยเหลือ ปรับปรุงแก้ไข ส่งเสริมสนับสนุนเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ บนพื้นฐานความแตกต่างระหว่างบุคคลที่จำแนกตามสภาพปัญหาและความต้องการ ได้แก่ กลุ่มผู้เรียนทั่วไป กลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ กลุ่มผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ กลุ่มผู้เรียนที่มีปัญหาด้านวินัยและพฤติกรรม กลุ่มผู้เรียนที่ปฏิเสธ โรงเรียน กลุ่มผู้เรียนที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม กลุ่มพิการทางร่างกายและสติปัญญา เป็นต้น ข้อมูลจากการประเมินจึงเป็นหัวใจของสถานศึกษาในการดำเนินการช่วยเหลือผู้เรียนได้ทันทั่วถึง ปิด โอกาสให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาและประสบความสำเร็จในการเรียน

สถานศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบจัดการศึกษา จะต้องจัดทำระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษาให้สอดคล้องและเป็นไปตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติที่เป็นข้อกำหนดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกัน

เกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียน

1. การตัดสิน การให้ระดับและการรายงานผลการเรียน

1.1 การตัดสินผลการเรียน

ในการตัดสินผลการเรียนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ การอ่าน คិวิเคราะห์ และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนั้น ผู้สอนต้องคำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนแต่ละคนเป็นหลัก และต้องเก็บข้อมูลของผู้เรียนทุกด้านอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องในแต่ละภาคเรียน รวมทั้งสอนซ่อมเสริมผู้เรียนให้พัฒนาจนเต็มตามศักยภาพ

1.1.1 ระดับประถมศึกษา

1.1.1.1 ผู้เรียนต้องมีเวลาเรียน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียน

ทั้งหมด

1.1.1.2 ผู้เรียนต้องได้รับการประเมินทุกตัวชี้วัด และผ่านตามเกณฑ์ที่

สถานศึกษากำหนด

1.1.1.3 ผู้เรียนต้องได้รับการตัดสินผลการเรียนทุกรายวิชา

1.1.1.4 ผู้เรียนต้องได้รับการประเมิน และมีผลการประเมินผ่านตาม

เกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด ในการอ่าน คิวิเคราะห์และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

1.1.2 ระดับมัธยมศึกษา

1.1.2.1 คัดสินผลการเรียนเป็นรายวิชา ผู้เรียนต้องมีเวลาเรียนตลอดภาคเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมดในรายวิชานั้น ๆ

1.1.2.2 ผู้เรียนต้องได้รับการประเมินทุกตัวชี้วัด และผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

1.1.2.3 ผู้เรียนต้องได้รับการตัดสินผลการเรียนทุกรายวิชา

1.1.2.4 ผู้เรียนต้องได้รับการประเมิน และมีผลการประเมินผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด ในการอ่าน ทดวิเคราะห์และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

การพิจารณาเลื่อนชั้นทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ถ้าผู้เรียนมีข้อบกพร่องเพียงเล็กน้อย และสถานศึกษาพิจารณาเห็นว่าสามารถพัฒนาและสอนซ่อมเสริมได้ ให้อยู่ในดุลพินิจของสถานศึกษาที่จะผ่อนผันให้เลื่อนชั้นได้ แต่หากผู้เรียน ไม่ผ่านรายวิชาจำนวนมาก และมีแนวโน้มว่าจะเป็นปัญหาต่อการเรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้น สถานศึกษาอาจตั้งคณะกรรมการพิจารณาให้เรียนซ้ำชั้นได้ ทั้งนี้ให้คำนึงถึงวุฒิภาวะและความรู้ความสามารถของผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.2 การให้ระดับผลการเรียน

1.2.1 ระดับประถมศึกษา ในการตัดสินเพื่อให้ระดับผลการเรียนรายวิชา สถานศึกษาสามารถให้ระดับผลการเรียนหรือระดับคุณภาพการปฏิบัติของผู้เรียน เป็นระบบตัวเลข ระบบตัวอักษร ระบบร้อยละ และระบบที่ใช้คำสำคัญสะท้อนมาตรฐานการประเมินการอ่าน ทดวิเคราะห์และเขียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น ให้ระดับผลการประเมินเป็น ดีเยี่ยม ดี และผ่านการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จะต้องพิจารณาทั้งเวลาการเข้าร่วมกิจกรรม การปฏิบัติกิจกรรมและผลงานของผู้เรียน ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด และให้ผลการเข้าร่วมกิจกรรมเป็น ผ่าน และไม่ผ่าน

1.2.2 ระดับมัธยมศึกษา ในการตัดสินเพื่อให้ระดับผลการเรียนรายวิชา ให้ใช้ตัวเลขแสดงระดับผลการเรียนเป็น 8 ระดับการประเมินการอ่าน ทดวิเคราะห์และเขียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น ให้ระดับผลการประเมินเป็น ดีเยี่ยม ดี และผ่านการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จะต้องพิจารณาทั้งเวลาการเข้าร่วมกิจกรรม การปฏิบัติกิจกรรมและผลงานของผู้เรียน ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด และให้ผลการเข้าร่วมกิจกรรมเป็น ผ่าน และไม่ผ่าน

1.3 การรายงานผลการเรียน

การรายงานผลการเรียนเป็นการสื่อสารให้ผู้ปกครองและผู้เรียนทราบ ความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาต้องสรุปผลการประเมินและจัดทำ

เอกสารรายงานให้ผู้ปกครองทราบเป็นระยะ ๆ หรืออย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง การรายงานผลการเรียนสามารถรายงานเป็นระดับคุณภาพการปฏิบัติของผู้เรียนที่สะท้อนมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้

2. เกณฑ์การจบการศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดเกณฑ์กลางสำหรับการจบการศึกษาเป็น 3 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.1 เกณฑ์การจบระดับประถมศึกษา

2.1.1 ผู้เรียนเรียนรายวิชาพื้นฐาน และรายวิชา/กิจกรรมเพิ่มเติมตามโครงสร้างเวลาเรียน ที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

2.1.2 ผู้เรียนต้องมีผลการประเมินรายวิชาพื้นฐาน ผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

2.1.3 ผู้เรียนมีผลการประเมินการอ่าน คณิตวิเคราะห์ และเขียนในระดับผ่านเกณฑ์ การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

2.1.4 ผู้เรียนมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

2.1.5 ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

2.2 เกณฑ์การจบระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

2.2.1 ผู้เรียนเรียนรายวิชาพื้นฐานและเพิ่มเติมไม่เกิน 81 หน่วยกิต โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน 63 หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติมตามที่สถานศึกษากำหนด

2.2.2 ผู้เรียนต้องได้หน่วยกิตตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 77 หน่วยกิต โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน 63 หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติมไม่น้อยกว่า 14 หน่วยกิต

2.2.3 ผู้เรียนมีผลการประเมิน การอ่าน คณิตวิเคราะห์และเขียน ในระดับผ่าน เกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

2.2.4 ผู้เรียนมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในระดับผ่าน เกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

2.2.5 ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและมีผลการประเมินผ่าน เกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

2.3 เกณฑ์การจบระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.3.1 ผู้เรียนเรียนรายวิชาพื้นฐานและเพิ่มเติม ไม่น้อยกว่า 81 หน่วยกิต โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน 39 หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติมตามที่สถานศึกษากำหนด

2.3.2 ผู้เรียนต้องได้หน่วยกิตตลอดหลักสูตร ไม่น้อยกว่า 77 หน่วยกิต โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน 39 หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติม ไม่น้อยกว่า 38 หน่วยกิต

2.3.3 ผู้เรียนมีผลการประเมิน การอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน ในระดับ ผ่านเกณฑ์ การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

2.3.4 ผู้เรียนมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในระดับผ่าน เกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

2.3.5 ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและมีผลการประเมินผ่าน เกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

สำหรับการจบการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เช่น การศึกษาเฉพาะทาง การศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ การศึกษาทางเลือก การศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส การศึกษาตามอัธยาศัย ให้คณะกรรมการของสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักเกณฑ์ในแนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

เอกสารหลักฐานการศึกษา

เอกสารหลักฐานการศึกษา เป็นเอกสารสำคัญที่บันทึกผลการเรียน ข้อมูลและสารสนเทศ ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. เอกสารหลักฐานการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

1.1 ระเบียบแสดงผลการเรียน เป็นเอกสารแสดงผลการเรียนและรับรอง ผลการเรียนของผู้เรียนตามรายวิชา ผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน ผลการประเมิน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา และผลการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษา จะต้องบันทึกข้อมูลและออกเอกสารนี้ให้ผู้เรียนเป็นรายบุคคล เมื่อผู้เรียนจบการศึกษาระดับ ประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6) จบการศึกษามัธยมศึกษา (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) จบการศึกษาระดับชั้นพื้นฐาน (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6) หรือเมื่อลาออกจากสถานศึกษาในทุกกรณี

1.2 ประกาศนียบัตร เป็นเอกสารแสดงวุฒิการศึกษาเพื่อรับรองศักดิ์และสิทธิ์ ของผู้จบการศึกษา ที่สถานศึกษาให้ไว้แก่ผู้จบการศึกษามัธยมศึกษา และผู้จบการศึกษาระดับชั้นพื้นฐาน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.3 แบบรายงานผู้สำเร็จการศึกษา เป็นเอกสารอนุมัติการจบหลักสูตร โดยบันทึกรายชื่อและข้อมูลของผู้จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6) ผู้จบการศึกษามัธยมศึกษา (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) และผู้จบการศึกษาระดับปริญญา (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6)

2. เอกสารหลักฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนด เป็นเอกสารที่สถานศึกษาจัดทำขึ้นเพื่อบันทึกพัฒนาการ ผลการเรียนรู้ และข้อมูลสำคัญ เกี่ยวกับผู้เรียน เช่น แบบรายงานประจำตัวนักเรียน แบบบันทึกผลการเรียนประจำรายวิชา ระเบียบสะสม ใบรับรองผลการเรียน และ เอกสารอื่น ๆ ตามวัตถุประสงค์ของการนำเอกสารไปใช้

การเทียบโอนผลการเรียน

สถานศึกษาสามารถเทียบโอนผลการเรียนของผู้เรียนในกรณีต่างๆ ได้แก่ การย้ายสถานศึกษา การเปลี่ยนรูปแบบการศึกษา การย้ายหลักสูตร การออกกลางคันและขอกลับเข้ารับการศึกษาต่อ การศึกษาจากต่างประเทศและขอเข้าศึกษาต่อในประเทศ นอกจากนี้ ยังสามารถเทียบโอนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์จากแหล่งการเรียนรู้อื่นๆ เช่น สถานประกอบการ สถาบันศาสนา สถาบันการฝึกอบรมอาชีพ การจัดการศึกษาโดยครอบครัว

การเทียบโอนผลการเรียนควรดำเนินการ ในช่วงก่อนเปิดภาคเรียนแรก หรือต้นภาคเรียนแรก ที่สถานศึกษารับผู้ขอเทียบโอนเป็นผู้เรียน ทั้งนี้ ผู้เรียนที่ได้รับการเทียบโอนผลการเรียนต้องศึกษาต่อเนื่องในสถานศึกษาที่รับเทียบโอนอย่างน้อย 1 ภาคเรียน โดยสถานศึกษาที่รับผู้เรียนจากการเทียบโอนควรกำหนดรายวิชา/จำนวนหน่วยกิตที่จะรับเทียบโอนตามความเหมาะสม การพิจารณาการเทียบโอน สามารถดำเนินการได้ ดังนี้

1. พิจารณาจากหลักฐานการศึกษาและเอกสารอื่น ๆ ที่ให้ข้อมูลแสดงความรู้ความสามารถของผู้เรียน
2. พิจารณาจากความรู้ ความสามารถของผู้เรียน โดยการทดสอบด้วยวิธีการต่าง ๆ ทั้ง ภาคความรู้และภาคปฏิบัติ
3. พิจารณาจากความสามารถและการปฏิบัติในสภาพจริง การเทียบโอนผลการเรียนให้เป็นไปตาม ประกาศ หรือ แนวปฏิบัติ ของกระทรวงศึกษาธิการ

การบริหารจัดการหลักสูตร

ในระบบการศึกษาที่มีการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและสถานศึกษามีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตรนั้น หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในแต่ละระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ ระดับท้องถิ่น จนถึงระดับสถานศึกษา มีบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบในการพัฒนา สนับสนุน ส่งเสริม การใช้

และพัฒนาหลักสูตรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษามีประสิทธิภาพสูงสุด อันจะส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในระดับชาติ

ระดับท้องถิ่น ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานต้นสังกัดอื่น ๆ เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนคุณภาพการจัดการศึกษา เป็นตัวกลางที่จะเชื่อมโยงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดในระดับชาติให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา ส่งเสริมการใช้และพัฒนาหลักสูตรในระดับสถานศึกษา ให้ประสบความสำเร็จ โดยมีภารกิจสำคัญ คือ กำหนดเป้าหมายและจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในระดับท้องถิ่น โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับสิ่งที่มีความต้องการในระดับชาติ พัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ประเมินคุณภาพการศึกษาในระดับท้องถิ่น รวมทั้งเพิ่มพูนคุณภาพการใช้หลักสูตรด้วยการวิจัยและพัฒนา การพัฒนาบุคลากรสนับสนุนส่งเสริม ติดตามผล ประเมินผล วิเคราะห์ และรายงานผลคุณภาพของผู้เรียน

สถานศึกษามีหน้าที่สำคัญในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนและดำเนินการใช้หลักสูตร การเพิ่มพูนคุณภาพการใช้หลักสูตรด้วยการวิจัยและการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร จัดทำระเบียบการวัดและประเมินผล ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และรายละเอียดที่เขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงาน ต้นสังกัดอื่น ๆ ในระดับท้องถิ่น ได้จัดทำเพิ่มเติม รวมทั้ง สถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความต้องการของผู้เรียน โดยทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

4. หลักการ แนวคิด เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

4.1 หลักการบริหารของ ฟาโย (Fayo)

แนวคิดของ ฟาโย (Fayo) ทฤษฎีการจัดการ หรือการบริหาร (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. 2550) ซึ่งการบริหารนั้นเป็นเรื่องของทักษะและ ฟาโย (Fayo) สนใจที่จะศึกษาองค์การโดยรวมและมุ่งเน้นที่กิจกรรมการจัดการ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรม 5 ด้าน คือ

1. การวางแผน (Planning)
2. การจัดองค์การ (Organizing)
3. การบังคับบัญชา หรือการสั่งการ (Commanding)
4. การประสานงาน (Coordinating)
5. การควบคุม (Controlling)

4.1 หลักการบริหารของเดมมิง (Deming)

เดมมิง (Deming 1940 ; อ้างถึงใน ศิริพงษ์ เสาภาน. 2550) สิ่งที่ เดมมิง (Deming) นำเสนอเพื่อให้เกิดความเคลื่อนไหวทางด้านคุณภาพที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย คือ วงจรเดมมิง (Deming Cycle) ประกอบด้วย

1. การทำวิจัยและนำผลมาใช้ในการวางแผนการผลิต
2. การดำเนินการผลิต
3. ตรวจสอบผลผลิตเพื่อให้มั่นใจว่าการดำเนินการผลิตดำเนินการตามแผน
4. จำหน่ายผลผลิต
5. วิเคราะห์ผลผลิตที่จำหน่ายในด้านคุณภาพ

เดมมิง (Deming) ได้เสนอแนวทางใหม่เพื่อพัฒนาคุณภาพให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้เหมาะสมจะทำให้องค์กรมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน หลักการบริหารคุณภาพของเดมมิง มีดังนี้ คือ

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการบริหาร
2. การบริหารจะต้องเรียนรู้เศรษฐศาสตร์แนวใหม่ เรียนรู้ความรับผิดชอบและแสดงภาวะผู้นำ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
3. การพัฒนาคุณภาพจะเริ่มต้นพร้อมกัน
4. ให้ขวัญกำลังใจ
5. ปรับปรุงคุณภาพการบริหารอย่างต่อเนื่องและตลอดไป
6. จัดให้มีการฝึกอบรมขณะปฏิบัติงาน
7. ผู้นำควรกระตุ้นให้บุคลากรมีการพัฒนาตนเอง
8. ทุกคนสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
9. ทำงานเป็นทีม
10. สร้างความสัมพันธ์ในขณะทำงาน
11. มีภาวะผู้นำ
12. ยกเลิกอุปสรรคที่จะทำให้พนักงานไม่ปฏิบัติตามภาระงาน
13. สร้างแนวทางการให้การศึกษาและปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ
14. แบ่งงานกันทำและถ่ายทอดความรู้ เพื่อให้สามารถทำงานแทนกันได้

4.3 หลักการบริหารตามสถานการณ์

วิโรจน์ สารรัตนะ (2548) นักทฤษฎีการบริหารตามสถานการณ์ เชื่อว่า หลักการบริหารงานที่เหมาะสมขึ้นอยู่กับสถานการณ์หนึ่งๆ เท่านั้น ในสถานการณ์ที่แตกต่างไป ผู้บริหารอาจกำหนดหลักการเพื่อเป็นเงื่อนไขหรือแนวการบริหารในสถานการณ์นั้นๆ ได้ โดยบูรณาการจากทฤษฎีต่างๆ ซึ่งผู้บริหารจะต้องสามารถวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะของแต่ละสถานการณ์นั้น เพื่อกำหนดแนวทางให้เหมาะสมกับโครงสร้างองค์กร ทรัพยากร เป้าหมายและ ผู้ปฏิบัติงานในองค์กร

4.4 หลักการบริหารเน้นวัตถุประสงค์

หลักการบริหารเน้นวัตถุประสงค์ (วิโรจน์ สารรัตนะ. 2548) ซึ่งพัฒนาขึ้น โดย ครัคเกอร์ (Drucker) ซึ่งนิยามการบริหารแบบนี้ว่าเป็นหลักการบริหารที่จะจัดให้แต่ละบุคคล ได้ทำงานและมีความรับผิดชอบอย่างเต็มที่ มีทิศทางการทำงานร่วมกันอย่างชัดเจนแน่นอน มีการทำงานเป็นทีม ซึ่งจะทำให้เกิดการประสานระหว่างวัตถุประสงค์ของบุคคลและวัตถุประสงค์ของ องค์กรเป็นไปด้วยดีและเรียบร้อย

4.5 หลักการบริหารของเบอร์นาร์ด (Barnard) แนวคิดระบบสังคมในการจัดการและ ทฤษฎีระบบ

หลักการบริหารของเบอร์นาร์ด (Barnard) (ศิริวรรณ เจริญรัตน์ และคณะ. 2550) แนวคิดระบบสังคม การรวบรวมหลักของการจัดการประกอบด้วยแนวคิดในการตัดสินใจ ความเป็นผู้นำและการยอมรับอำนาจของสติปัญญาซึ่งเกิดจากประสบการณ์ในการจัดการ เบอร์นาร์ด (Barnard) ได้รับอิทธิพลจากเมโย (Mayo) ซึ่งเขามุ่งความสำคัญที่การวิเคราะห์แนวคิดระบบสังคม เพื่อทำความเข้าใจและวิเคราะห์หน้าที่ของผู้บริหาร และมองว่างานเป็นสิ่งสำคัญในระบบสังคมและการยอมรับในทฤษฎีอำนาจหน้าที่

จากหลักการ แนวคิด เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา สรุปได้ว่า หลักการบริหารทั่วไป นั้น ผู้บริหารต้องมีทักษะความเป็นผู้นำ เพื่อการวางแผนการทำงานที่เป็นระบบ การแบ่งงานกันทำ และทำงานเป็นทีมเพื่อประสิทธิภาพของงาน ตั้งเป้าหมายให้ชัดเจนสำหรับการปฏิบัติ และวิเคราะห์ ผลการทำงานหาจุดอ่อนและจุดแข็ง เพื่อให้เกิดประสิทธิผลต่อสถานศึกษา

5. การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

การปฏิรูปการศึกษาของไทยในปัจจุบัน มีการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้แก่ สถานศึกษามากขึ้น โดยเฉพาะการปฏิรูปด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ดังนั้น ผู้บริหาร สถานศึกษาและครู จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานของหลักสูตร เพื่อเป็น

แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรจึงเป็นทั้งข้อกำหนดว่าผู้เรียนจะเรียนอะไร และอย่างไร และการที่จะให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามวัตถุประสงค์ได้นั้นจะต้องใช้ตัวกำหนดหรือ เกณฑ์เป็นเครื่องมือในการวัด ดังนั้น การให้การศึกษาคือการพัฒนาผู้เรียนในทุกด้าน เพื่อให้ผู้เรียน ได้พัฒนาไปในทิศทางที่สอดคล้องกับความมุ่งหมายที่กำหนด จึงมีนักวิชาการหลายคน ได้ให้ความหมายและความสำคัญของหลักสูตรไว้ดังนี้

5.1 หลักสูตรสถานศึกษา

ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตรสถานศึกษามีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาในสถานศึกษาเป็นอย่างยิ่ง จึงต้องทำความเข้าใจในเรื่องของความหมายของหลักสูตรสถานศึกษาให้ชัดเจนมีผู้ให้ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษาไว้ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550 : 5) กล่าวว่า หลักสูตรสถานศึกษาเป็นแผนหรือแนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน รวมถึงลำดับขั้นของ มวลประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้สะสมซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้ ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคม และ โลกอย่างมีความสุข

รัชนีชา แพ้ไชสง (2553 : 42) กล่าวว่า หลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง แผนการจัด มวลประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาจัดทำขึ้น โดยยึด หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นกรอบหรือแนวทางในการจัดทำ หลักสูตร

เวินมา บัวชุม (2554 : 42) กล่าวว่า หลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง หลักสูตรที่ทาง โรงเรียนจัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ คุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน โดยนำสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตร สถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มาเป็นกรอบ นำข้อมูลของ สถานศึกษาและชุมชน ในส่วนที่เกี่ยวกับปัญหาจุดเด่น/เอกลักษณ์ของชุมชนและสังคม ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประกอบในการกำหนดเป็นสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ของ สถานศึกษา บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของสังคมและความเหมาะสมกับสภาพของแต่ละ ท้องถิ่น

บุญนำ เทียบฤทธิ์ (2555 : 39) กล่าวว่า หลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง หลักสูตรที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถเกิดการเรียนรู้ สามารถนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติจนมีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคม และโลกอย่างมีความสุข

สมพิศ ลาสอน (2555 : 18) กล่าวว่า หลักสูตรสถานศึกษา เป็นแผนหรือแนวทางในการจัดการศึกษาแต่ละแห่งที่วางไว้เพื่อพัฒนาผู้เรียนในทุกๆด้าน สามารถนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้ ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคม และโลกอย่างมีความสุข

อากาศรณ์ ชื่นมณี (2556 : 40) กล่าวว่า หลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง หลักสูตรที่สถานศึกษาจัดขึ้นเพื่อใช้ในการจัดการศึกษาภายในสถานศึกษา ทั้งนี้ต้องสามารถพัฒนาผู้เรียน ซึ่งเกิดจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรภายใน และภายนอกสถานศึกษา นำไปสู่ความสำเร็จในการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า หลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง เป็นหลักสูตรที่ทางโรงเรียนจัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยนำสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มาเป็นกรอบ รวมถึงลำดับขั้นของมวลประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ของสถานศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของสังคม ชุมชน เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 27 ได้กำหนดให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้กำหนดหลักสูตรแกนกลาง และให้สถานศึกษามีหน้าที่จัดทำหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ซึ่งเรียกว่า “หลักสูตรสถานศึกษา” ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจึงต้องคำนึงถึงสิ่งสำคัญต่าง ๆ ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2545 : 5)

1. หลักสูตรสถานศึกษา ควรพัฒนาผู้เรียนให้เรียนรู้อย่างมีความสุข เพื่อให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญ มีกระบวนการคิดที่มีเหตุผล มีโอกาสใช้ข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีสื่อสาร หลักสูตรสถานศึกษาควรส่งเสริมจิตใจที่อยากรู้อยากเห็นสร้างความมั่นใจ และให้กำลังใจในการเรียนรู้ และเป็นบุคคลที่สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา

2. หลักสูตรสถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ จริยธรรม สังคม และวัฒนธรรม โดยเฉพาะพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจและศรัทธาในความเชื่อมั่นของตนเอง ความเชื่อและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน มีอิทธิพลต่อตัวบุคคลและสังคม สถานศึกษาต้องพัฒนา หลักคุณธรรมและความอิสระของผู้เรียน มีความพร้อมในการเป็นผู้บริโภคที่ตัดสินใจแบบมีข้อมูล และเป็นอิสระเข้าใจในความรับผิดชอบที่มีต่อสังคมโดยรวม สามารถช่วยพัฒนาสังคมให้เป็นธรรม มีความเสมอภาค มีความตระหนักเข้าใจ และยอมรับสภาพแวดล้อมที่ตนดำรงชีวิตอยู่ ยึดมั่นใน ข้อตกลงร่วมกันต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งในระดับส่วนตน ระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก

3. หลักสูตรสถานศึกษา ควรเกิดจากการที่สถานศึกษานำสภาพต่าง ๆ ที่เป็นปัญหา จุดเด่น เอกลักษณ์ของชุมชน สังคม ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวชุมชน สังคม และประเทศชาติ มากำหนดเป็นสาระและ กระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียน บนพื้นฐานของหลักสูตรแกนกลางและเพิ่มเติม สาระและ มาตรฐานการเรียนรู้หรือรายวิชาได้ตามความถนัด ความสนใจของผู้เรียน โดยความร่วมมือของทุกคนใน โรงเรียนและชุมชน มีการกำหนดวิสัยทัศน์และแผนพัฒนาคุณภาพ เพื่อนำไปสู่การออกแบบ หลักสูตรสถานศึกษาให้มีคุณภาพ

4. หลักสูตรสถานศึกษา พัฒนามาจากข้อมูลสารสนเทศด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา และชุมชน ให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เน้นมีการระดมทรัพยากรทั้งของสถานศึกษา และชุมชนมาใช้อย่างคุ้มค่า เดิมตามศักยภาพ

จากจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษาที่กล่าวมานั้น สรุปได้ว่า หลักสูตรสถานศึกษา เกิดจากการบริหารงาน โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ควรพัฒนาผู้เรียนให้เรียนรู้ด้วยความสุข มีกระบวนการคิดที่มีเหตุผล เป็นบุคคลที่สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ส่งเสริมการพัฒนาด้านจิต วิญญาณ จริยธรรม สังคมและวัฒนธรรม มีความตระหนักเข้าใจ และยอมรับสภาพแวดล้อมที่ตน ดำรงชีวิตอยู่ หลักสูตรสถานศึกษาที่ดีควรนำสภาพต่าง ๆ ที่เป็นปัญหา จุดเด่น เอกลักษณ์ของชุมชน สังคม ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น มากำหนดเป็นสาระและกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ ผู้เรียน บนพื้นฐานของหลักสูตรแกนกลางและเพิ่มเติม ตามความถนัด ความสนใจของผู้เรียน โดย ความร่วมมือของทุกคนใน โรงเรียนและชุมชน มีการกำหนดวิสัยทัศน์และแผนพัฒนาคุณภาพ เพื่อ นำไปสู่การออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาให้มีคุณภาพซึ่ง ได้มีการระดมทรัพยากรทั้งของ สถานศึกษาและชุมชนมาใช้อย่างคุ้มค่า เดิมตามศักยภาพ

องค์ประกอบสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 38) ได้กำหนดให้เอกสารหลักสูตรสถานศึกษาเป็น เอกสารสำคัญที่ครูจะใช้สำหรับการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอน และการ

ประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน ดังนั้นเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาคควรมีข้อมูลที่ชัดเจนในการนำไปสู่การปฏิบัติ องค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่

1. ส่วนนำ ข้อมูลในส่วนนี้ช่วยให้ครูผู้สอนทราบถึงเป้าหมายโดยรวมของสถานศึกษาในการพัฒนาผู้เรียน เช่น วิสัยทัศน์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลาง เป็นต้น
2. โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา เป็นส่วนที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการกำหนดรายวิชาที่จัดสอนในแต่ละปี/ภาคเรียน ซึ่งประกอบด้วยรายวิชาพื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พร้อมทั้งจำนวนเวลาเรียน หรือหน่วยกิตของรายวิชาเหล่านั้น
3. คำอธิบายรายวิชา ส่วนนี้เป็นรายละเอียดที่ช่วยให้ทราบว่าผู้เรียนจะเรียนรู้อะไรจากรายวิชานั้น ๆ ในคำอธิบายรายวิชาจะประกอบด้วยรหัสวิชา ชื่อรายวิชา ประเภทรายวิชา (พื้นฐาน/ เพิ่มเติม) กลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับชั้นที่สอน พร้อมทั้งคำอธิบายให้ทราบว่าเมื่อเรียนรายวิชานั้นแล้วผู้เรียนจะมีความรู้ ทักษะ คุณลักษณะหรือเจตคติอะไร ซึ่งอาจจะบ่งชี้ให้ทราบถึงกระบวนการเรียนรู้ หรือประสบการณ์สำคัญที่ผู้เรียนจะได้รับด้วยก็ได้
4. เกณฑ์การวัดประเมินผลและจบหลักสูตร เป็นส่วนที่สถานศึกษากำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะจบการศึกษาในแต่ละระดับ โดยพัฒนาเกณฑ์ดังกล่าวให้สอดคล้องสัมพันธ์กับเกณฑ์การจบหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลาง

สรุปได้ว่า หลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วย ส่วนนำ ซึ่งเป็นข้อมูลโดยรวมของสถานศึกษาในการพัฒนาผู้เรียน โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการกำหนดรายวิชาที่จัดสอนในแต่ละปี/ภาคเรียน คำอธิบายรายวิชา เป็นส่วนรายละเอียดที่ช่วยให้ทราบว่าผู้เรียนจะเรียนรู้อะไร และเกณฑ์การวัดประเมินผลการจบหลักสูตร เป็นส่วนที่สถานศึกษากำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะจบการศึกษาในแต่ละระดับ

5.2 ความหมายของการบริหารจัดการหลักสูตร

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 35) กล่าวว่า การบริหารจัดการหลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาหลักสูตร ในระบบการศึกษาที่มีการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและสถานศึกษามีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในแต่ละระดับมีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในการพัฒนา สนับสนุน ส่งเสริมการใช้และการพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้การดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีประสิทธิภาพสูงสุด อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในระดับชาติ ในการบริหารจัดการสถานศึกษาได้มีนักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญได้กล่าวถึงความหมายไว้หลายท่าน ดังนี้

วิไลวรรณ ห่มขาว (2553 : 24) กล่าวสรุปไว้ว่า การบริหารจัดการหลักสูตร หมายถึง กระบวนการบริหารด้านวิชาการทางด้านหลักสูตร ที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน โดยมี การวางแผนจัดทำหลักสูตรให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสภาพสังคม ชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไป การนำหลักสูตรไปใช้ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เกิดผลดีกับผู้เรียน และการประเมินผลหลักสูตร เพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมี ประสิทธิภาพสูง โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา

วารี พงษ์ราศี (2554 : 41) ได้กล่าวไว้ว่าการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการนำหลักสูตร ไปใช้เตรียมผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ โดยเริ่ม ตั้งแต่การวางแผนหลักสูตร การใช้หลักสูตร และการประเมินผลหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนมี คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดหมายของหลักสูตร และความต้องการของสังคม การจัดกิจกรรม ต่างๆ ของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ร่วมมือกันปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายที่ กำหนดไว้ การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาเป็นกระบวนการเกี่ยวกับการดำเนินการเพื่อให้ หลักสูตรสถานศึกษาเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เริ่มตั้งแต่การเตรียมความพร้อม การจัดทำ หลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล การสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา การปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร สถานศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีมาตรฐานคุณภาพการศึกษาตามจุดหมายและหลักการของหลักสูตร

ฉัตรมน อินทสร (2555 : 26) การบริหารจัดการหลักสูตร หมายถึง กระบวนการ บริหารงานด้านวิชาการทางด้านหลักสูตร ที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน โดยมี การวางแผน จัดทำหลักสูตรให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสภาพสังคม ชุมชนที่ เปลี่ยนแปลงไป การนำหลักสูตรไปใช้ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เกิดผลดีกับผู้เรียนและ การประเมินผลหลักสูตร เพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพ สูง โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการหลักสูตร หมายถึง กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ เตรียมผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ โดยมี การวางแผนจัดทำหลักสูตรให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสภาพสังคม ชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อนำไปปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูง โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการจัดการศึกษา

5.3 การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาระดับสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 35) กล่าวว่า สถานศึกษามีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ สถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และดำเนินการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องสร้างความมั่นใจต่อพ่อแม่ผู้ปกครอง และชุมชนว่า ผู้เรียนจะมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด และเกิดสมรรถนะสำคัญ ตลอดจนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เพื่อให้บรรลุเจตนารมณ์ดังกล่าว สถานศึกษาจะต้องออกแบบหลักสูตรให้ครอบคลุมส่วนที่เป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศใช้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุถึงคุณภาพตามมาตรฐาน อันเป็นความคาดหวังที่กำหนดไว้ร่วมกันในการพัฒนาเยาวชนทุกคนในชาติ นอกจากนี้หลักสูตรสถานศึกษายังต้องสอดคล้องกับสภาพ ปัญหา และความต้องการของชุมชน และท้องถิ่น เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน สามารถอยู่ในสังคมแวดล้อมได้อย่างมีความสุข และเกิดความรักความผูกพันในบ้านเกิดเมืองนอน มีบทบาทในการร่วมพัฒนาชุมชน

การบริหารจัดการหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ สถานศึกษาต้องมีการเตรียมวางแผนเพื่อใช้หลักสูตรใหม่ ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจหลักสูตรใหม่ และเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตร พิจารณาถึงงบประมาณและอาคารสถานที่ว่าพอเพียงหรือไม่ การเตรียมบุคลากรเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรจะดำเนินการ โดยวิธีใด การวางแผนงานเพื่อใช้หลักสูตรอย่างละเอียดรอบคอบและมีขั้นตอน จะทำให้การใช้หลักสูตรประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย โรงเรียนควรมีการส่งเสริมสนับสนุนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติอย่างเหมาะสม เนื่องจากสถานศึกษาแต่ละแห่งมีบริบทต่างกัน ความพร้อมต่างกัน อีกทั้งมีความแตกต่างกันในด้านงบประมาณ ทรัพยากร สถานที่ และบุคลากร รวมทั้งผู้เรียนในสถานศึกษา แต่ละสถานศึกษาก็มาจากพื้นเพครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจ สังคมที่ต่างกัน มีความรู้ความสามารถ ตลอดจนความต้องการที่แตกต่างกัน ดังนั้น การวางแผนในการบริหารจัดการหลักสูตรจึงควรพิจารณาให้สอดคล้องสัมพันธ์กับปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวด้วย

นอกจากนั้น สถานศึกษาจะต้องมีการติดตาม ควบคุมดูแลคุณภาพการจัดทำหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง นำผลจากการติดตาม กำกับดูแลคุณภาพนั้นมาพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและจากแนวคิดดังกล่าว จึงได้กำหนดขอบข่ายการบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษาไว้ 3 ด้าน ซึ่งในแต่ละด้านได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552 : 35 - 65)

1. ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
2. ด้านการส่งเสริม สนับสนุนระดับสถานศึกษา
3. ด้านการกำกับดูแลคุณภาพระดับสถานศึกษา

จากแนวคิดข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษา ประกอบด้วยขอบข่ายการดำเนินงานหลักใน 3 ด้าน คือ ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการส่งเสริม สนับสนุนระดับสถานศึกษา ด้านการกำกับดูแลคุณภาพระดับสถานศึกษา ซึ่งรายละเอียดในแต่ละด้านมีดังนี้

1. ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 37-38) กล่าวถึงภารกิจในการบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมของฝ่ายต่าง ๆ อาทิ ฝ่ายบริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน โดยทั่วไปนั้นมีการดำเนินการใน 2 ส่วน คือ

1. การดำเนินการระดับสถานศึกษา ดำเนินการโดยองค์คณะบุคคลในระดับสถานศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ เพื่อพิจารณาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา รวมทั้งแนวปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่นระเบียบการวัด ประเมินผลการเรียนรวมทั้งพิจารณาเกี่ยวกับเอกสารบันทึกและรายงานผลการเรียน ซึ่งต้องใช้ร่วมกันในสถานศึกษานั้น ๆ

สร้างความตระหนักให้แก่บุคลากร ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียน ทั้งนี้เพื่อให้เห็นความสำคัญ ความจำเป็นที่จะต้องร่วมมือกัน บริหารจัดการหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา

2. การดำเนินการระดับชั้นเรียน ดำเนินการโดยครูผู้สอนแต่ละคนในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้และจัดการเรียนการสอน เพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม ซึ่งอาจมีความแตกต่างกัน ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้ที่ครูผู้สอนรายวิชาเดียวกัน ระดับชั้นเดียวกัน อาจพิจารณาออกแบบ หน่วยการเรียนรู้ที่แตกต่างกันได้ เพราะผู้เรียนที่ครูแต่ละคนรับผิดชอบนั้น อาจมีความต้องการและความสามารถแตกต่างกัน ดังนั้น กิจกรรมการเรียนรู้หรืองานที่มอบหมาย ให้ผู้เรียนปฏิบัติ สื่อการสอน หรือวิธีการวัดประเมินผล อาจต้องปรับให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม ในส่วนของขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งโดยทั่วไปดำเนินการโดย คณะกรรมการ หรือคณะทำงานซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการโดยสังเขป ดังนี้

- 2.1 แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน คณะกรรมการบริหารหลักสูตร และงานวิชาการของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน

2.2 วิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ มีแหล่งข้อมูลสำคัญมากมายที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา อาทิ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น ข้อมูลจากการวิเคราะห์ สภาพ ปัญหา จุดเน้น ความต้องการของชุมชน และของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ตลอดจนความต้องการของผู้เรียน

2.3 จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พิจารณาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ วิสัยทัศน์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา (เวลาเรียน รายวิชาพื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน) คำอธิบายรายวิชา และเกณฑ์การจบหลักสูตร พร้อมกันนี้สถานศึกษาจะต้องจัดทำเอกสารระเบียบการวัดผลและประเมินผล เพื่อให้ควบคู่กับหลักสูตรสถานศึกษา

2.4 คณะกรรมการสถานศึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบนำเสนอร่างเอกสารหลักสูตรสถานศึกษา และระเบียบการวัดประเมินผลต่อคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ หากมีข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการก็นำเสนอแนะดังกล่าวไปพิจารณาปรับปรุงร่างหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความเหมาะสมชัดเจนยิ่งขึ้นก่อนการอนุมัติ ใช้หลักสูตร เมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาแล้วให้จัดทำเป็นประกาศ หรือคำสั่ง เรื่องให้ใช้หลักสูตรสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาและประธานกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้ลงนาม

2.5 ใช้หลักสูตรสถานศึกษา ครูผู้สอนนำหลักสูตรสถานศึกษาไปกำหนดโครงสร้างรายวิชา และออกแบบหน่วยการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมาย

2.6 วิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตร ดำเนินการติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ เพื่อนำผลจากการติดตามมาใช้เป็นข้อมูลพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

การดำเนินการระดับชั้นเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 59) กล่าวว่า ในระดับชั้นเรียนครูผู้สอนแต่ละคนมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดทำโครงสร้างรายวิชา และออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วหากรายวิชาใดมีผู้สอนมากกว่าหนึ่งคน ครูอาจารย์ร่วมมือกันทำงานเป็นทีม เพื่อวางแผนและออกแบบการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสมและประสิทธิภาพ

จากแนวคิดข้างต้นจะเห็นได้ว่า ขอบข่ายการบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษาด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งมีขอบข่ายการดำเนินงานครอบคลุม ใน 3 ด้าน คือ คณะกรรมการสถานศึกษา (พิจารณาให้ความเห็นชอบ) การใช้หลักสูตรการเรียนการสอนระดับชั้นเรียน และการวิจัยและติดตามการใช้หลักสูตรนั้น สามารถสรุปเป็นแนวทางการดำเนินงานโดยรวมได้ ดังนี้

1. การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษา เพื่อจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่างๆ โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรและคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ
3. กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย ที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากร และคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ
4. การกำหนดสาระการเรียนรู้ ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ จัดทำคำอธิบายรายวิชา กำหนดสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามความต้องการของผู้เรียน และชุมชน
5. กำหนดความรู้ ความสามารถ คุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่บ่งบอกถึง ระดับคุณภาพที่คาดหวังตามเกณฑ์การจบหลักสูตร
6. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับชุมชนและท้องถิ่น
7. การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ที่ครอบคลุมด้านความรู้ เจตคติ และทักษะ กระบวนการ โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายตามสภาพจริง บูรณาการทั้งภายในและระหว่างสาระการเรียนรู้
8. กำหนดแนวปฏิบัติการวัดผลประเมินผล เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้า ของผู้เรียนอย่างหลากหลายตามสภาพจริง และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง
9. การนิเทศ กำกับ ติดตาม การใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง และนำผล จากการติดตาม มาพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพ

2. ด้านการส่งเสริม สนับสนุนระดับสถานศึกษา

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่นำหลักสูตร ไปสู่การปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สูงสุด แก่ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องจัดมาตรการส่งเสริม สนับสนุนการใช้หลักสูตรในด้านต่าง ๆ

(กระทรวงศึกษาธิการ. 2552 : 61-63)

2.1 การพัฒนาบุคลากร

การพัฒนาบุคลากร มีความสำคัญมากต่อการพัฒนาหลักสูตรและใช้หลักสูตร ซึ่งในที่สุดจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนา และใช้หลักสูตรแบบอิงมาตรฐานให้ประสบความสำเร็จ สถานศึกษาจะต้องพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องเน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ ในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ รวมทั้งการวัดประเมินผล โดยมีมาตรฐานและตัวชี้วัด เป็นเป้าหมายการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การฝึกทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีม รูปแบบ

การพัฒนาบุคลากรจะต้องใช้การนิเทศทั้งแบบกลุ่มและเป็นรายบุคคล โดยการสอนแนะ การศึกษาดูงาน การฝึกอบรม และจะต้องได้รับการประเมินเป็นระยะ ๆ เพื่อปรับปรุงการพัฒนาบุคลากร ดังนี้

2.1.1 มอบหมายให้คณะทำงานด้านการพัฒนาบุคลากร ซึ่งต้อง
ดำเนินงานและมีบทบาทในเรื่องนี้อย่างจริงจัง และต่อเนื่อง

2.1.2 ประเมินความต้องการ ความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากรและ
วางแผน การพัฒนาบุคลากรให้เป็นรูปธรรม ทั้งแผนระยะสั้นและแผนระยะยาว

2.1.3 ดำเนินการพัฒนาบุคลากรตามแผน ซึ่งอาจดำเนินการได้ในหลาย
ลักษณะ เช่น การประชุมสัมมนา การอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน โดยเฉพาะเน้นการพัฒนา
ครูผู้สอนซึ่งเป็นตัวจักรที่สำคัญที่สุดในการนำหลักสูตร ไปใช้ ครูจะต้องสามารถจัดการเรียน
การสอนให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร และการเลือกวิธีการสอนที่เหมาะสม สิ่ง
เหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้การนำหลักสูตรไปใช้บรรลุเป้าหมาย

2.1.4 ส่งเสริม สนับสนุนให้มีมุม หรือศูนย์รวมความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร
และการจัดการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน เพื่อการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเอง

2.1.5 ส่งเสริมให้ครู ได้มีโอกาสเข้าอบรม แลกเปลี่ยนความรู้อย่างค่นเนื่อง
ผู้บริหารจะต้องเป็นที่ปรึกษาของครู ในกรณีที่มีปัญหาทางด้านวิชาการหรือบริหารจัดการ และควร
จัดให้มีการประชุมเพื่อแก้ปัญหา ตลอดจนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแสวงหาวิธีการใช้หลักสูตร
ให้มีประสิทธิภาพ

2.2 การสนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากร

การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน เป็นการปรับ
กระบวนการทัศน์ การจัดหลักสูตรการสอนที่แตกต่างไปจากเดิม จำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาต้องจัด
ทรัพยากรและปัจจัยที่เอื้อต่อการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จ ต่อการนำหลักสูตรไปใช้
อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่

2.2.1 จัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอสำหรับการพัฒนาหลักสูตรและ
ติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตร รวมทั้งงบประมาณเพื่อใช้ในการพัฒนาบุคลากร และจัดซื้อ
วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จะช่วยส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ

2.2.2 ส่งเสริมสนับสนุนให้มีสื่อวัสดุอุปกรณ์และเอกสารต่าง ๆ อย่าง
เพียงพอเป็นปัจจุบันและสอดคล้องกับความต้องการ ให้มีห้องเรียน สถานที่เรียน และห้องพิเศษ
ต่าง ๆ อย่างเพียงพอ เช่น ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ห้องเรียนคอมพิวเตอร์ โรงฝึกงาน
ห้องสมุด แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ห้องประชุมขนาดต่าง ๆ สนามกีฬา และโรงอิม เป็นต้น

2.2.3 จัดสรรการใช้ทรัพยากรของสถานศึกษา ได้อย่างเหมาะสม และคุ้มค่า โดยเฉพาะการใช้อาคารสถานที่ต่าง ๆ เช่น คำนึงถึงขนาดของห้องเรียนและจำนวนห้องเรียน ห้องสมุดที่เอื้ออำนวยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ที่ต้องการ

2.2.4 บริหารทรัพยากรบุคคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การจัดครูเข้าสอนเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ เพราะครูมีบทบาทอย่างมากในการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้จึงควรจัดให้ครูได้สอนตรงตามความรู้ความสามารถ และความถนัด รวมทั้งการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง

2.3 การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม

การจะส่งเสริมให้การจัดทำและใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีคุณภาพ และประสิทธิภาพต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่างๆ ภายในสถานศึกษา และสร้างเครือข่ายระหว่างสถานศึกษา

2.3.1 ให้ฝ่ายต่างๆ ทั้งผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร ครู และนักเรียนซึ่งเป็นผู้ได้รับผลโดยตรงจากการใช้หลักสูตร ได้มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาหลักสูตรและตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา

2.3.2 ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างบรรยากาศการร่วมคิดร่วมทำ สถานศึกษา ควรจัดสรรเวลาให้ครูได้วางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน มีการพูดคุย แลกเปลี่ยน ประสพการณ์กัน ทำงานโดยใช้กระบวนการกลุ่ม พยายามลดภาระงานอื่นๆ ของครู โดยให้มุ่งทำงานสอนเป็นหลัก

2.2.3 สร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วม และการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ซึ่งเป็นเครือข่ายภายใน เช่น เครือข่ายสถานศึกษา เครือข่ายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งสามารถจะสนับสนุนและส่งเสริมให้มีทรัพยากรและปัจจัยเพิ่มขึ้น ในการบริหารจัดการหลักสูตรให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

2.4 การส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการ

ความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับบรรยากาศทางวิชาการซึ่งสถานศึกษาจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดขึ้น โดยดำเนินการ ดังนี้

2.4.1 จัดระบบการบริหารงานทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพ ทั้งเรื่อง การจัดกลุ่มผู้เรียนและโครงการที่จะส่งเสริมการเรียนรู้และคุณธรรม การจัดทำรายงานของสถานศึกษา การลงโทษและให้รางวัลผู้เรียน

2.4.2 สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ทั้งห้องสมุด แหล่งเรียนรู้ มุมค้นคว้า แก่ครูผู้สอนและนักเรียน การพัฒนาสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน

2.4.3 สนับสนุนให้มีระบบข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นเพื่อใช้ในการพัฒนาหลักสูตร รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ ทรัพยากร เศรษฐกิจ อาชีพ และความต้องการของท้องถิ่นเพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ ครูสามารถนำสภาพปัญหาต่างๆ บูรณาการเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียน

2.4.4 ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อบริหารจัดการความรู้ในส่วนที่เป็นประสบการณ์ในตัวครูนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ในการจัดการเรียนรู้หรือบริหารชั้นเรียนอย่างเหมาะสม อีกทั้ง เป็นการส่งเสริมให้มีการพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานเป็นทีม

2.4.5 ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการนำเสนอหรือเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ เพื่อถ่ายทอดประสบการณ์ให้เพื่อนครู และบุคลากรทางการศึกษาได้เรียนรู้นวัตกรรมใหม่ๆ อีกทั้ง ยังเป็นการส่งเสริมความเป็นนักวิชาการแก่บุคลากรทางการศึกษาอีกด้วย

จากแนวคิดข้างต้นจะเห็นได้ว่า ขอบข่ายการบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษาด้านการส่งเสริม สนับสนุนระดับสถานศึกษา ซึ่งมีขอบข่ายการดำเนินงานครอบคลุมใน 4 ด้าน คือ การพัฒนาบุคลากร การสนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากร การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม การส่งเสริมสนับสนุนวิชาการนั้น สามารถสรุปเป็นแนวทางการดำเนินงานโดยรวม ดังนี้

1. การสร้างความตระหนัก และความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรในสถานศึกษาคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน เกี่ยวกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. การส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาบุคลากร โดยการจัดอบรม ประชุมปฏิบัติการ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมถึง การส่งเสริมให้บุคลากร ได้ศึกษาดูงานจากแหล่งการเรียนรู้ และเอกสารเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
3. สถานศึกษามีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา และมีการเก็บ รวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ
4. การส่งเสริมสนับสนุนให้มีแหล่งเรียนรู้ การพัฒนาสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน เอกสารประกอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานสอดคล้องกับความต้องการของบุคลากร
5. การรวบรวมข้อมูลด้านงบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้

6. การส่งเสริมสนับสนุนให้ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ได้ตรงกับความต้องการของท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา

7. การสำรวจสภาพปัญหาและวิเคราะห์ความต้องการของชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

8. การประชาสัมพันธ์หลักสูตร โดยการจัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่อคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน

3. ด้านการกำกับดูแลคุณภาพระดับสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 63-65) กล่าวถึงความสำคัญของการกำกับดูแลคุณภาพระดับสถานศึกษาว่า เพื่อสร้างความมั่นใจแก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน ว่าผู้เรียน ได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพตามที่คาดหวังตามที่กำหนดในมาตรฐานการเรียนรู้ และเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนตามความคาดหวังของสถานศึกษา การกำกับดูแลคุณภาพของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และการนำหลักสูตรไปใช้จึงเป็นสิ่งจำเป็น สถานศึกษาสามารถดำเนินการได้หลายแนวทาง ได้แก่

3.1 การนิเทศ ติดตาม การใช้หลักสูตร

การนิเทศ ติดตามการใช้หลักสูตร เป็นกระบวนการสำคัญที่สถานศึกษาใช้ในการควบคุมคุณภาพ โดยใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการติดตาม เช่น การตรวจเยี่ยมและการสังเกตการณ์ในชั้นเรียน การสอนแนะ การตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ การบันทึกรายงานหลังการสอน การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นต้น สถานศึกษาควรจัดให้มีแผนนิเทศ กำกับ ติดตาม การใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ ดำเนินการให้กระบวนการนิเทศเป็นวัฒนธรรมในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา บนพื้นฐานความรู้สึกรักที่เป็นกัลยาณมิตร มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และยอมรับการเปลี่ยนแปลงสภาพระหว่างการเป็นผู้นิเทศและเป็นผู้รับการนิเทศ ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา เพื่อให้เกิดระบบนิเทศ ติดตามที่เป็นกัลยาณมิตรดังกล่าวแล้วควรดำเนินการดังนี้

3.1.1 ร่วมกันกำหนดความต้องการในการรับการนิเทศ หรือกำกับติดตาม เพื่อเฝ้าระวังมิให้คุณภาพการจัดทำและใช้หลักสูตรเกิดปัญหา อุปสรรค และส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียน

3.1.2 สร้างความเข้าใจและทัศนคติเกี่ยวกับการนิเทศ ติดตาม การใช้หลักสูตรในเชิงบวกแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาว่ามีได้เป็นกระบวนการจับผิด แต่เป็นกระบวนการดูแล ช่วยเหลือเพื่อให้การใช้หลักสูตรที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

3.1.3 กำหนดข้อตกลงเพื่อการขับเคลื่อน การนิเทศติดตามร่วมกัน และมีแผนการดำเนินการอย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม

3.1.4 ผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการให้มีกรณีศึกษา ติดตาม อย่างเป็นระบบ ครบวงจร ทั้งในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและครอบคลุม

3.2 การประกันคุณภาพภายใน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กำหนดให้สถานศึกษามีการจัดระบบการประกันคุณภาพภายใน และการเตรียมความพร้อมสำหรับประกันคุณภาพภายนอก เป็นระบบควบคุมคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นกลไกสำคัญในการสร้างความมั่นใจ ต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนว่าจะสามารถจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ สถานศึกษาต้องจัดระบบประกันคุณภาพที่เน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ดังนั้นต้องมีการดำเนินการประกันคุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยมีแผนพัฒนาคุณภาพ มีเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจน แผนปฏิบัติการ ต้องเน้นผลคุณภาพผู้เรียน มีการรายงานผลเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง และนำผลมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน

3.3 การวิจัย และติดตามผลการใช้หลักสูตร

การวิจัยจะเป็นที่มาของข้อมูลข่าวสารที่แม่นยำ แสดงจุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหา สาเหตุ และแนวทางปรับปรุงพัฒนาให้สถานศึกษาสามารถจัดหลักสูตรการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น สถานศึกษาควรดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.3.1 การวิจัยพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มุ่งเน้นการวิจัยเพื่อประกอบการพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสม สอดคล้องกับผู้เรียนและความต้องการ ของผู้ปกครอง ชุมชน เช่น การประเมินตัวหลักสูตร โดยมีหัวข้อในการพิจารณา เช่น ความครบถ้วนขององค์ประกอบหลักสูตร ความสอดคล้องของแต่ละองค์ประกอบ ความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง และกรอบหลักสูตรท้องถิ่น ความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน พ่อแม่ผู้ปกครอง และชุมชน ความเหมาะสมของแนวทางการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และระบบการวัด และประเมินผล เป็นต้น การประเมินความต้องการจำเป็นในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพของนักเรียนในอนาคต เพื่อนำมาใช้กำหนด โปรแกรมการเรียน และเวลาเรียน และการประเมินความต้องการของพ่อแม่ผู้ปกครอง และชุมชน ในการพัฒนาผู้เรียน เพื่อนำมาใช้กำหนด โปรแกรมการเรียน และ โครงการต่าง ๆ

3.3.2 การวิจัย ประเมินผลการใช้หลักสูตร การประเมินผลการใช้หลักสูตรเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งสถานศึกษาจะต้องมีความตระหนักในการปรับปรุงหรือพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้เรียนจะได้รับ

การพัฒนาทั้งด้านสติปัญญา ร่างกาย คุณธรรม บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ระดับชาติ และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข กระบวนการประเมินผลการใช้หลักสูตรสามารถดำเนินการได้ ทั้งระหว่างการใช้หลักสูตร และเมื่อนำหลักสูตรไปใช้เรียบร้อยแล้ว หรือการติดตามจากผลผลิตของหลักสูตร คือ ผู้เรียนที่จบการศึกษาตามหลักสูตรนั่นเอง

เพื่อให้การประเมินผลการใช้หลักสูตรบรรลุเป้าหมายของการควบคุมคุณภาพ สถานศึกษาควรจัดให้มีการประเมินทั้งระบบ คือกำหนดให้มีการประเมินการใช้หลักสูตรเป็นกิจกรรมหลักของสถานศึกษา สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองให้เกิดขึ้นกับคณะครู วางระบบเครือข่ายการทำงาน และมอบหมายงานการประเมินให้ คณะผู้ปฏิบัติงานแต่ละคณะดำเนินการประเมินเป็นระยะ ๆ โดยกำหนดให้ชัดเจนว่าคณะใดต้องประเมิน รายการใดบ้าง และสรุปผลการประเมิน และนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

การประเมินผลการใช้หลักสูตรมีแนวทางการดำเนินการที่สำคัญ คือ พิจารณาองค์ประกอบของหลักสูตรที่จะประเมิน พิจารณาหลักเกณฑ์ที่จะใช้ในการประเมิน ออกแบบการจัดเก็บข้อมูลดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อใช้พิจารณาตัดสินใจในการปรับปรุงหลักสูตรต่อไป สำหรับประเด็นในการประเมินนั้น สามารถประเมินได้ทั้งเรื่องปัจจัยที่มีต่อผลการใช้หลักสูตร กระบวนการใช้หลักสูตร และผลจากการใช้หลักสูตร อย่างไรก็ตาม สถานศึกษาควรมุ่งเน้นการประเมินส่วนที่เกี่ยวข้องต่อคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ และควรคำนึงถึงทั้งผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้และคุณลักษณะของผู้เรียน สถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญโดยนำผลการประเมินระดับสถานศึกษาระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ เช่น ผลคะแนน NT, O-net, A-net มาพิจารณาทั้งผลการประเมินไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่คาดหวัง ควรศึกษาวิเคราะห์เพื่อค้นหาสาเหตุที่แท้จริง ซึ่งสาเหตุย่อมเกิดมาจากปัจจัยและกระบวนการใช้หลักสูตร จากนั้นจึงหาวิธีแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาคุณภาพต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552 : 6)

จากแนวคิดข้างต้นจะเห็นได้ว่า ขอบข่ายการบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษาด้านการกำกับ ดูแลคุณภาพ ซึ่งมีขอบข่ายการดำเนินงานครอบคลุม ใน 3 ด้าน คือ การนิเทศ ติดตาม การใช้หลักสูตร การประกันคุณภาพภายใน และการวิจัยติดตามผลการใช้หลักสูตร นั้น สามารถสรุปเป็นแนวทางการดำเนินงาน โดยรวมได้ดังนี้

1. การจัดทำแผนการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการบริหารจัดการหลักสูตร
  2. การดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการบริหารจัดการหลักสูตร
- อย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง ครบวงจร ทั้งในระดับชั้นเรียนและระดับสถานศึกษา

3. การจัดระบบประกันคุณภาพที่เน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยมี การกำหนด เป้าหมายที่ชัดเจน และมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง
4. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพศึกษา ที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 รวมถึงสภาพปัญหา ความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน
5. การกำหนดกรอบการประเมินองค์ประกอบของหลักสูตรอย่างครบถ้วน สมบูรณ์
6. การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง
7. การแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินหลักสูตร เพื่อให้สามารถปฏิบัติงาน ได้อย่าง ชัดเจน
8. การสรุปผลการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตร โดยการมีส่วนร่วม จาก บุคลากรและคณะกรรมการทุกฝ่าย
9. การจัดทำรายงานผลการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรต่อบุคลากร ผู้ปกครองชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
10. การนำผลการดำเนินงาน ปัญหา ข้อเสนอแนะต่างๆ มาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานใน การวางแผน ปรับปรุง และพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตร
11. การดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ จากที่ได้กล่าวถึงการบริหารจัดการหลักสูตรระดับศึกษาตามแนวคิดดังกล่าว ข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า มีขอบเขตในการดำเนินการใน 3 ด้าน คือ ด้านการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษา ด้านการส่งเสริมสนับสนุนหลักสูตรสถานศึกษา และด้านการกำกับ ดูแลคุณภาพ หลักสูตรสถานศึกษา ทั้งนี้ ในการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรให้บรรลุตามเป้าหมายที่ได้ กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น จะต้องดำเนินไปด้วยการบริหารจัดการแบบมี ส่วนร่วมในทุกภารกิจขั้นตอนการดำเนินงาน

บริบทของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาประโคนชัย 5

กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาประโคนชัย 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ซึ่งประกอบด้วย โรงเรียนทั้งหมด 10 โรงเรียน ได้แก่

1. โรงเรียนวัดบ้านไผ่บุลย์ ที่ตั้ง เลขที่ 98 หมู่ 2 ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้บริหารสถานศึกษา ชื่อ นายไผ่บุลย์ พลภูเมือง มีจำนวนบุคลากรทั้งหมด 9 คน จำนวนนักเรียน 175 คน เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน ห้องเรียนทั้งหมด 8 ห้องเรียน

2. โรงเรียนบ้านโคกสำโรง ที่ตั้ง หมู่ 7 บ้านโคกสำโรง ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้บริหารสถานศึกษาชื่อ นางประกัสสร สรวนรัมย์ มีจำนวนบุคลากรทั้งหมด 4 คน จำนวนนักเรียน 50 คน เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน ห้องเรียนทั้งหมด 8 ห้องเรียน

3. โรงเรียนบ้านหนองม่วงราษฎร์อุทิศ ที่ตั้ง หมู่ 12 ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้บริหารสถานศึกษาชื่อ นายพยัพ สมานสารกิจ มีจำนวนบุคลากรทั้งหมด 9 คน จำนวนนักเรียน 123 คน เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน ห้องเรียนทั้งหมด 8 ห้องเรียน

4. โรงเรียนบ้านโคกรัง ที่อยู่ หมู่ 3 ตำบลโคกตูม อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้บริหารสถานศึกษาชื่อ นายประสงค์ ศรีอัยสุวรรณ มีจำนวนบุคลากรทั้งหมด 8 คน จำนวนนักเรียน 139 คน เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวนห้องเรียนทั้งหมด 8 ห้องเรียน

5. โรงเรียนบ้านโคกตูม ตั้งอยู่ เลขที่ 98 หมู่ 2 ตำบลโคกตูม อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้บริหารสถานศึกษาชื่อ นายสุนทรเทพ ปุระณะ มีจำนวนบุคลากรทั้งหมด 16 คน จำนวนนักเรียน 298 คน เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวนห้องเรียนทั้งหมด 11 ห้องเรียน

6. โรงเรียนบ้านหนองตะขบ ที่อยู่ หมู่ 8 ตำบลโคกตูม อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้บริหารสถานศึกษาชื่อ นายเสนอ ปริงประโคน มีจำนวนบุคลากรทั้งหมด 15 คน จำนวนนักเรียน 192 คนเปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวนห้องเรียนทั้งหมด 11 ห้องเรียน

7. โรงเรียนบ้านราษฎร์นิยม ที่อยู่ หมู่ 5 ตำบลโคกตูม อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้บริหารสถานศึกษาชื่อ นายบรรพต สรวนรัมย์ มีจำนวนบุคลากรทั้งหมด 9 คน จำนวนนักเรียน 133 คนเปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวนห้องเรียนทั้งหมด 8 ห้องเรียน

8. โรงเรียนบ้านหนองม่วงพัฒนา ตั้งอยู่ เลขที่ 98 หมู่ 2 ตำบลโคกตูม อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้บริหารสถานศึกษาชื่อ นางอรุณรัตน์ ชาติประสพ มีจำนวนบุคลากรทั้งหมด 5 คน จำนวนนักเรียน 95 คนเปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน ห้องเรียนทั้งหมด 8 ห้องเรียน

9. โรงเรียนบ้านโคกที่ ที่อยู่ หมู่ 8 ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้บริหารสถานศึกษาชื่อ นายบุญลือ ไชยชิต มีจำนวนบุคลากรทั้งหมด 4 คน จำนวนนักเรียน 68 คน เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวนห้องเรียนทั้งหมด 8 ห้องเรียน

10. โรงเรียนวัดบ้านไทร (เสขุราชูร์อนุสรณ์) ตั้งอยู่ เลขที่ 39 หมู่ 4 ตำบลบ้าน ไทร อำเภอประ โคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้บริหารสถานศึกษาชื่อ นายอุคร จงกล มีจำนวนบุคลากรทั้งหมด 23 คน จำนวนนักเรียน 421 คน เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวนห้องเรียนทั้งหมด 21 ห้องเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

อาคม มากมีทรัพย์ (2548 : 112 - 114) ได้ศึกษาวิจัยการบริหารจัดการคุณภาพ การศึกษาด้านการบริหารหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 2 ของ โรงเรียนวัดศรีมหาโพธิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 พบว่า โรงเรียนวัดศรี มหาโพธิ์ มีการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 2 มีสื่อการเรียนรู้ ไม่เพียงพอ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอน ไม่เป็นไปตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ ด้านทักษะกระบวนการ ทางคณิตศาสตร์ การดำเนินการปรับปรุงและ พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ขาดการนิเทศ ติดตาม ผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

กิตติมา ปี่แก้ว (2549 : 105) ได้ศึกษาผลการดำเนินงานการบริหารหลักสูตร สถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสาธิตเทศบาลบ้านเขดะวัน จังหวัดแพร่ ผลการวิจัยพบว่า 1) การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา สถานศึกษามีการสร้าง ความตระหนักให้แก่ผู้ปกครองให้เห็นความสำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 2) การจัดทำ สาระหลักสูตรสถานศึกษา มีการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายการจัดการศึกษา และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของ ชุมชนและคำอธิบายรายวิชามีการกำหนดสาระการเรียนรู้ 3) ด้านการกำหนดแผนการบริหาร หลักสูตรสถานศึกษา ควรจัดให้มีการสอนซ่อมเสริมส่งเสริมความรู้ความสามารถตามธรรมชาติ และสถานศึกษาได้มีการจัดกิจกรรมต่างๆตามแนวหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 4) ด้านการ ดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน เนื่องจากมีการผสมผสานภูมิ ปัญญาท้องถิ่นและความรู้สากล 5) การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล สถานศึกษามีระบบการ

นิเทศติดตาม และประเมินผลดี 6) ด้านการสรุปผลการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา พบว่านักเรียนจะมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ คนตรี กีฬา มากที่สุด 7) ด้านการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา พบว่าควรมีการพัฒนาปรับปรุงแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

สุธาณี แม้นญาติ (2550) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวม พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การสรุปผลการดำเนินงานบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดขอนแก่น จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านพบว่าไม่ต่างกัน

ทวี เพชรพยอม (2551 : 104 - 112) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2 พบว่า สภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2 ในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาด้านการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับน้อย และเปรียบเทียบสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2 โดยจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกับการเปรียบเทียบปัญหาด้านการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2 พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กัมภีร์ แอศิริ (2553 : 87 - 93) ได้ศึกษาการบริหารหลักสูตรจินตคณิตของสถานศึกษาระดับประถมศึกษา พบว่า โรงเรียนได้มีการเตรียมความพร้อมผู้บริหาร ครูผู้สอน ด้วยการศึกษเกี่ยวกับหลักสูตรจินตคณิตโดยให้ วิทยากรจากสถาบันจินตคณิตมาให้ความรู้และประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ เตรียมการนำหลักสูตร ไปใช้โดยจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์การเรียนตามที่สถาบันกำหนดให้มีการนำหลักสูตรจินตคณิต ไปใช้ประกอบการเรียนการสอนในกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ โดยให้ครูผู้สอนเป็นผู้บูรณาการกับการเรียนการสอนในกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ และจัดให้มีการทดสอบเพื่อดูความก้าวหน้าในการเรียนจินตคณิตของนักเรียน

โรงเรียนได้ร่วมวางแผนกับสถาบันจิตตคณิตเพื่อการจัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม จัดให้มีการนิเทศภายในโรงเรียน โดยคณะกรรมการ โครงการนิเทศการเรียนรู้ และคณะครูกลุ่มสาระคณิตศาสตร์จะเป็นผู้ดำเนินการสรุปผลการใช้หลักสูตรให้กับผู้บริหารทราบเพื่อกำหนดนโยบายในการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในปีการศึกษาต่อไป

มาลินี หมั่นไวซ์ (2553 :109 - 111) ได้ศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาดมหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนนาร่องตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 ผลการวิจัย พบว่าการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนนาร่อง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 มีความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ที่มีสภาพการดำรงตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงานและขนาดของโรงเรียนแตกต่างกัน ส่วนด้านการกำกับดูแลคุณภาพ ที่ผู้บริหารและครู ในโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดเล็ก มีความคิดเห็นแตกต่างกันระหว่างครูที่ได้รับการอบรมจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและครูที่ไม่ได้รับการอบรมจัดทำหลักสูตร

วิไลวรรณ ห่มขาว (2553 :104 - 105) ได้ศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โรงเรียนชุมแพศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 : กรณีศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ด้านการส่งเสริม สนับสนุน มีการจัดทำแผนพัฒนาครูและจัดอบรมเรื่องหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง มีการจัดสรรงบประมาณตามแผนงาน ด้านจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีการวางแผนเตรียมความพร้อม ดำเนินการเป็นขั้นตอน และด้านการกำกับ ดูแลคุณภาพ มีการนิเทศติดตามการใช้หลักสูตร ตลอดจนระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ

อาภรณ์ สุขสวัสดิ์ (2553 : 59 - 103) ได้ศึกษากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลหนองคาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 พบว่า 1) การดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตามภารกิจของโรงเรียนอนุบาลหนองคาย ดำเนินการ 4 ภารกิจ ซึ่งประกอบไปด้วย 1) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียน ได้แก่ ขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 2) การส่งเสริมสนับสนุนระดับสถานศึกษาได้ให้ครูจัดทำ ID Plan เข้าร่วมอบรม และผู้บริหารสถานศึกษาให้คำปรึกษาทางวิชาการ มีการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ 3) การกำกับดูแลระดับสถานศึกษา มีการดำเนินการบริหารจัดการโดยการนิเทศร่วมด้วยการประชุมประจำเดือน 4) ศึกษาหลักการบริหารที่ใช้ในการบริหารสถานศึกษา คือ หลักการทำให้ครูเป็นแบบอย่าง หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม หลักการมุ่งความเป็นเลิศทาง

วิชาการ หลักการมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี หลักการแนวคิดระบบสังคม หลักการบริหารตามหลัก
สถานการณ์

จิราวดี พวงจันทร์ (2554 : 182-184) ได้ศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา
ระดับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า
การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ระดับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย
คือ การส่งเสริม สนับสนุนระดับสถานศึกษา การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การดำเนินการ
ระดับชั้นเรียน และการกำกับ ดูแลคุณภาพพระดับสถานศึกษา ความแตกต่างของการบริหารจัดการ
หลักสูตรสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 จำแนกตาม
ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์ในการทำงาน ทั้งรายด้านและรายข้อไม่แตกต่างกัน

เวินมา บัวชุม (2554) ได้ศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตร
สถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนในอำเภอ
เรณูนคร จังหวัดนครพนม ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนในอำเภอเรณูนคร
จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน
และระดับปานกลาง 1 ด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการกำกับดูแลคุณภาพพระดับสถานศึกษา
และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านการดำเนินการระดับชั้นเรียน ผลการเปรียบเทียบตามความคิดเห็น
ของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า โดยรวม
ไม่แตกต่างกัน

ศรีศักดิ์ บัวผัด (2554 : 138 - 143) ได้ศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา
ของโรงเรียนต้นแบบและโรงเรียนพร้อมใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช
2551 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการ
หลักสูตรสถานศึกษาใน 3 ด้าน โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติมาก ส่วนปัญหาการบริหารจัดการ
หลักสูตรสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านมีปัญหาปานกลาง เมื่อศึกษาความพึงพอใจ พบว่า
ทั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและนักเรียน มีความพึงพอใจ โดยรวมและรายด้านอยู่ใน
ระดับมาก ส่วนแนวทางการพัฒนา พบว่า ควรยึดหลักการมีส่วนร่วม ส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนา
ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

ฉัตรมน อินทสร (2555) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการ
หลักสูตรสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนปลวกแดงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ระยอง เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนปลวก

แดงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาของ เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ผลการเปรียบเทียบปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนปลวกแดงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาของ เขต 1 ของครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

บุญนำ เทียมฤทธิ์ (2555 : 130) ได้ศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า

- 1) การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารอยู่ในระดับมาก
- 2) มีการกำหนด โครงสร้างของหลักสูตร ชั้นปี และจัดสัดส่วนเวลา และมีการจัดทำรายงานผลการประเมินด้านต่างๆของผู้เรียนต่อผู้ปกครองทราบอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมออยู่ในระดับมากที่สุด
- 3) มีการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรศึกษาคูงานจากแหล่งเรียนรู้และเอกสารเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และส่งเสริมสนับสนุนให้มีการนำเสนอ หรือเผยแพร่ผลงานทางวิชาการอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4) มีการจัดทำแผนงาน โครงการพิเศษ กำกับ ติดตาม และประเมินผล การใช้หลักสูตรและงานวิชาการภายในสถานศึกษา และมีการวิจัยพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อนำผลมาประกอบการพิจารณา ปรับปรุง หลักสูตรสถานศึกษาเพื่อนำผลมาประกอบการพิจารณา ปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสม สอดคล้องกับผู้เรียนและความต้องการของผู้ปกครองอยู่ในระดับปานกลาง
- 5) การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารที่มีประสบการณ์และปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พิมพ์พร ก้อนคำ (2555 : 135 - 141) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ผลการเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

รัชต์วี วรรกิตต์สกุลชัย (2555 : 116 - 118) ได้ศึกษาสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารจัดการหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 4 โดยภาพรวมและรายด้านมีการบริหารจัดการหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 อยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบพบว่า 1) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการมีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 โดยภาพรวม และรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการที่มีขนาดโรงเรียนต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 4 โดยภาพรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน ส่วนรายด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ด้านเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา โรงเรียนควรมีการเตรียมความพร้อมของบุคลากร ด้านความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการจัดทำสาระหลักสูตรของสถานศึกษา ด้านการวางแผนการดำเนินการใช้หลักสูตร ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน ด้านการปรับปรุงพัฒนากระบวนการจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนควรมุ่งเน้นการวิเคราะห์สรุปผลการดำเนินงานในรอบปีมาเป็นแนวทางในการดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยในประเทศ สรุปได้ว่า การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษามีความสำคัญทั้ง 3 ด้าน ทั้งด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนระดับสถานศึกษา การกำกับดูแลคุณภาพระดับสถานศึกษา ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูรวมทั้งผู้ปกครองและบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องมีส่วนร่วมในการจัดทำอย่างแท้จริง และ โรงเรียนควรมุ่งเน้นการวิเคราะห์สรุปผลการดำเนินงานในแต่ละปีมาเป็นแนวทางในการดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาต่อไป จึงจะเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

งานวิจัยต่างประเทศ

โค (Cho. 2001 : Abstract ; อ้างถึงใน มาลินี หมั่นไวย้. 2553 : 74) ได้วิจัยในเรื่องการใช้หลักสูตรเป็นการเสริมประสบการณ์ของครู ตรีศึกษาจากครู 2 คน ในมหาวิทยาลัยไอโฮไอ พบว่า ครูทั้ง 2 คนมีความคิดเห็นต่อคุณค่าของหลักสูตรแตกต่างกัน ซึ่งเป็นการอธิบายถึงความแตกต่างของครูตามลักษณะความเป็นจริงต่อการเสริมสร้างประสบการณ์ในชั้นเรียน ในกรณีศึกษา

ครั้งนี้ ครูที่ได้รับการบรรจุใหม่จะมีความศรัทธาความเชื่อต่อการใช้หลักสูตรมาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร โดยกำหนดว่าจะทำการสอนนักเรียนในสิ่งที่ถูกต้อง เหมาะสมกับเวลา และมีลักษณะการบูรณาการ ซึ่งกระบวนการใช้หลักสูตรมีค่าสูง ในด้านความจำเป็นเกี่ยวกับทักษะและความรู้เพื่อการสอน ครูอีกคนหนึ่งมีความคิดเห็นว่า หลักสูตรที่นำมาใช้เป็นเครื่องมือที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรต้องใช้ตัดสินใจเฉพาะหน้าต่อการแสดงออกของความต้องการของนักเรียนตามที่คาดหวังไว้

เวส (West : 2002) ทำการศึกษาเพื่อจะแสดงให้เห็นว่า การปรับปรุงการสอนและหลักสูตรครุศาสตร์ศึกษาหลายหลักสูตร ได้ศึกษาการวางแผนล่วงหน้า รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นกรณีศึกษาแบบเสมือนธรรมชาติ ข้อค้นพบจากการสัมภาษณ์ครู นำมาบูรณาการเข้าด้วยกันเพื่อวิเคราะห์ความคิดเห็นของครู ส่วนที่สองของการศึกษา เกี่ยวกับการวิเคราะห์เชิงปริมาณของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การเก็บรวบรวมข้อมูลทางสถิติให้มีการเปรียบเทียบกับแบบผลสัมฤทธิ์เฉลี่ยของห้องเรียนชั้นสูงขึ้น รูปแบบกึ่งทดลองนี้ทำให้ได้ข้อมูลซึ่งนำไปใช้เพื่อชี้ให้เห็นข้อค้นพบของกรณีศึกษา

เมย จู (Mei-Ju. 2003 : บทคัดย่อ ; อ้างถึงใน ศิริพร วังริยา. 2553 : 61) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษาของเกาะเซียง ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารโรงเรียนเพศชายที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมาก จะมีทัศนคติต่อการบริหารหลักสูตรสูงกว่า น่าเชื่อถือกว่าผู้บริหารโรงเรียนเพศชายที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมาก จะมีทัศนคติต่อการบริหารหลักสูตรแตกต่างกัน และความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับความต้องการบริหารหลักสูตรมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายคู่พบว่ามีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

กานแลช (Gundlach. 2005) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การสร้างหลักสูตรของตนเอง: การประเมินระบบการบริหารจัดการหลักสูตรออนไลน์ในระดับ K-1-12 ของโรงเรียนจำนวน 12 โรงเรียนในเขตพื้นที่ Midwest โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินการบริหารจัดการหลักสูตรออนไลน์ บรรลุเป้าหมายตามเกณฑ์ของเขตพื้นที่โดยมเกณฑ์ในการประเมิน 8 ประการดังนี้

- 1) ความตรงทางวิชาการ 2) ความยืดหยุ่นของหลักสูตร 3) ความง่ายในการปรับปรุงให้ทันสมัย
- 4) การมีส่วนร่วมของชุมชน 5) แนวทางการสร้างหลักสูตร 6) ภาวะผู้นำทางวิชาการ 7) อำนาจความสะดวกในการใช้ได้ดีเยี่ยม 8) ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับหลักสูตร

ผู้วิจัยเรื่องนี้ได้ใช้วิธีการศึกษาแบบผสมผสาน ระหว่างการศึกษาเชิงสำรวจและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างเป็นครูที่ผ่านการใช้หลักสูตรแบบเดิมและหลักสูตรออนไลน์ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการหลักสูตรออนไลน์ ผ่านเกณฑ์การประเมินการบริหารจัดการหลักสูตรของเขตพื้นที่ Midwest ทั้ง 8 ประการ

นัยที่สำคัญที่ได้จากการวิจัยและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ ได้แก่ การนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของตนเองเพิ่มขึ้น และภาวะผู้นำของผู้บริหารมีความสำคัญต่อการบริหารจัดการหลักสูตร

จากการศึกษางานวิจัยต่างประเทศสรุปได้ว่า หลักสูตรที่นำมาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอนซึ่งมีผลต่อการปรับเปลี่ยนแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรของครูผู้สอน ส่งผลต่อนักเรียนให้เกิดทักษะในการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของตนเองจะเพิ่มประสิทธิภาพต่อการเรียนการสอนมากขึ้น ทั้งนี้การมีภาวะผู้นำของผู้บริหารมีความสำคัญยิ่งต่อการบริหารจัดการหลักสูตร